

Opetellen osaavaksi

Kertauskurssi forioista ja prismalasisimäärityksestä

Optometrian koulutusohjelma,
optometrismi
Opinnäytetyö
21.10.2009

Salla Huczkowski
Marja Sivonen

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Optometrian koulutusohjelma	Optometrismi	
Tekijä/Tekijät		
Salla Huczkowski ja Marja Sivonen		
Työn nimi		
Opetellen osaavaksi. Kertauskurssi forioista ja prismalasiäärityksestä.		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Syksy 2009	38 + 13 liitettä
TIIVISTELMÄ		
<p>Opinnäytetyönämme suunniteltiin ja järjestettiin ”kertauskurssin forioista ja prismalasiäärityksestä” työelämässä toimiville optikoille. Kertauskurssin tarkoituksena oli lisätä optikoiden tietoutta forioista, prismalasiäärityksestä ja ortoptiikasta. Optikoiden ammattitaidon ylläpitämiseen tarkoitettuja täydennyskoulutuskursseja on tarjolla vähän, jonka vuoksi kurssi oli tarpeellinen.</p> <p>Opinnäytetyö koostuu järjestetystä kurssista ja opinnäytetyön kirjallisesta osuudesta. Kurssi järjestettiin neljänä päivänä toukokuun 2009 aikana, ja se sisälsi teoriaa ja käytännön harjoituksia yhteensä 24 opetustuntia. Kirjallisessa osuudessa käsitellään teoriaa optikon ammatista, aikuiskasvatustieteestä, oppimisesta ja kurssin järjestämisestä.</p> <p>Kurssin aikana teetettiin kolme kyselyä kurssin osallistujille. Ensimmäinen oli sähköpostitse teetetty kysely aihealueista, joista osallistujat halusivat saada lisää tietoa. Kurssin alussa teetettiin alkukysely, jossa selvitettiin osallistujien taustatietoja, kurssin aihealueiden senhetkistä osaamisen tasoa ja pyydettiin heitä arvioimaan itseään numeroin. Kurssin lopussa osallistujat vastasivat loppukyselyyn, jossa he vertasivat osaamisen tasoa ennen ja jälkeen kurssin. Samassa kyselyssä he arvioivat myös järjestettyä kurssia ja antoivat mahdollisia parannusehdotuksia.</p> <p>Kyselyiden tulokset analysoitiin SPSS-ohjelmalla käyttäen parittaista t-testiä, korrelaatiokerrointa ja keskiarvoja. Saadut tulokset osoittivat, että osallistujien osaamisen taso nousi merkittävästi kurssin aihealueilla. Osallistujien antamasta palautteesta kävi ilmi, että he ovat olleet erittäin tyytyväisiä kurssin opetukseen ja järjestelyyn. Vaikka kurssin osallistujamäärä jäi toivottua alhaisemmaksi, kurssille asettamamme tavoitteet saavutettiin ja kurssi oli kokonaisuutena onnistunut.</p>		
Avainsanat		
optikko, foriat, oppiminen, kurssin järjestäminen		

Degree Programme in		Degree
Optometry		Bachelor of Health Care
Author/Authors		
Salla Huczowski and Marja Sivonen		
Title		
Becoming Competent. Supplementary Course of Heterophorias and Prism Prescription.		
Type of Work	Date	Pages
Final Project	Autumn 2009	38 + 13 appendices
<p>ABSTRACT</p> <p>As our final project we planned and carried out a supplementary course of heterophorias and prism prescription for opticians working in the optical field. The purpose of the course was to increase the opticians' knowledge of heterophoria, fusional reserve, prism prescription and orthoptics. There are very few supplementary courses available for opticians to keep up their professional knowledge. This was also one of the reasons why we were interested in arranging the course.</p> <p>Our final project contains two parts: the arranged course and the theory part. The course was held for four days during May 2009. It included theory and practical training. Our theory part contains information of opticians' occupation, adult education, learning and organizing a course.</p> <p>During the course we made three questionnaires for the course participants. The first one was an informal e-mail concerning the wishes and hopes they had about the course. In the beginning of the course we carried out a questionnaire where the participants had to evaluate their level of knowledge among other things. At the end of the course the participants compared their knowledge before and after the course. We also asked them to evaluate the course and give us some feedback.</p> <p>We analyzed the results of our questionnaires by using SPSS-program. We used paired samples t-test, correlation factor and mean value. Our results showed that the increase of the participants' knowledge of heterophorias, fusional reserves, prism prescription and orthoptics was significant. The participants were also very pleased with teaching and the course arrangements. We were satisfied with the course and the main goals were reached.</p>		
Keywords		
optician, heterophorias, learning, course organizing		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPTIKKO NÄÖNHUOLLON AMMATTILAISENA	2
2.1 Silmien asentopoikkeamat	4
2.2 Silmien asentopoikkeamien korjaaminen	5
3 KASVATUSTIEDE JA AIKUISKASVATUSTIEDE	6
4 MITÄ OPPIMINEN ON?	9
4.1 Nykyaikainen oppimiskäsitys	10
4.2 Motivaatio – oppimisprosessin tärkeä osatekijä	12
5 KURSSIN JÄRJESTÄMINEN	14
5.1 Järjestämisen vaiheet	14
5.2 Markkinointi, viestintä ja talouden hallinta	15
6 FORIAKURSSIN JÄRJESTÄMISPROSESSI	16
7 KYSELYT JA TULOSTEN ANALYSOINTI	26
7.1 Kyselylomakkeiden laadinta	26
7.2 Kyselyiden tulosten analysoiminen spss-ohjelmalla	29
7.3 Sähköpostitoiveet	30
7.4 Alkukyselyn tulosten analysointi	31
7.5 Loppukyselyn tulosten analysointi	32
8 POHDINTA	35
LÄHTEET	
LIITTEET 1–9	

1 JOHDANTO

Järjestimme opinnäytetyönämme ”Kertauskurssin forioista, prismalasilasimäärityksestä ja ortoptiikasta” toukokuussa 2009. Saimme idean kurssin järjestämiseen keskustellessamme koulutusohjelmamme opettajan Kajsa Stenin kanssa eräällä näöntarkastustunnilla. Sekä opettaja Stenin että omakohtaiset kokemuksemme tukevat Leväniemen ja Tyynelän (2008) opinnäytetyönään optikoille tekemän kyselyn tuloksia, jonka mukaan yli puolet vastanneista optikoista haluaa oppia mittaamaan foriat paremmin. Saman kyselyn mukaan yli 60 % optikoista kokee kaipaavansa kertausta piilokarsastusten mittausmenetelmistä ja reservien mittaamisesta. (Leväniemi – Tyynelä 2008: 45.)

Optikko toimii Suomessa näönhuollon ammattilaisena, jonka tehtävänä on mm. tuottaa laadukkaita näönhuollon palveluita. Hyvien ja toimivien silmälasien perustana on huolellinen näöntutkimus, joka koostuu useista eri osa-alueista. Esimerkiksi foriat eli silmien piilevät asentovirheet ovat tärkeä osa näöntutkimusta ja silmälasien määrittämistä, sillä korjaamattomista silmien asentovirheistä aiheutuu erilaisia näönkuormittumisia. Myös tämän vuoksi olimme innokkaita järjestämään kertauskurssia forioista ja niihin liittyvistä reserveistä, ortoptiikasta ja prismalasilasimäärityksestä.

Kertauskurssin tavoitteena oli lisätä optikoiden tietoutta ja osaamista forioista, prismalasilasimäärityksestä ja ortoptiikasta. Ennen kurssin alkamista kartoitimme kurssille osallistuvien toiveet, joiden perusteella kurssin opettaja Kajsa Sten muodosti kurssisisällön. Kurssin alussa ja lopussa pyysimme osallistujia täyttämään kyselyt, joiden tarkoituksena oli selvittää optikoiden osaaminen ennen ja jälkeen kurssin, eli täytyikö kurssille asettamamme tavoitteet. Kyselyiden tulokset analysoimme SPSS-ohjelmalla.

Opinnäytetyömme koostuu järjestetystä kurssista ja kirjallisesta osuudesta. Vastatesamme kurssin organisoinnista, huolehdimme kaikista kurssiin liittyvistä juoksevista asioista ja halusimme loppukyselyn avulla selvittää onnistuimmeko tehtävässämme. Opinnäytetyönä ei ole aiemmin vastaavanlaisia kertauskursseja järjestetty. Forioista, prismalasilasimäärityksestä tai ortoptiikasta ei ole aiemmin ollut optikoille erillistä täydennyskoulutusta, vaikka esimerkiksi Leväniemen ja Tyynelän (2008: 45) tutkimuksen mukaan tarvetta olisi.

Opinnäytetyömme kirjallisessa osuudessa käsittelemme ensimmäisenä optikon ammatinkuvaa, aikuiskasvatusta, oppimista ja opetusta. Näiden jälkeen käsittelemme motivaatiota ja kurssin järjestämistä. Työn kirjallisessa osuudessa keskeisessä roolissa on prosessinkuvaus kurssin järjestämisestä. Opinnäytetyömme lopussa esittelemme teettämämme kyselyiden tulokset ja analysoimme niitä. Opinnäytetyömme liitteenä ovat kaikki ilmoitukset ja tiedotteet, joita olemme laatineet.

Työmme tilaajana toimii Metropolia ammattikorkeakoulu, jonka Mannerheimintien tiloissa kurssi järjestettiin. Opinnäytetyömme on tehty Metropolia ammattikorkeakoulun virallisten kirjallisten töiden ohjeiden asetusten mukaisesti.

2 OPTIKKO NÄÖNHUOLLON AMMATTILAISENA

Optikko on laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tehtävänä on tuottaa näönhuoltopalveluita ja toimia näkemisen asiantuntijana. Optikko tekee näöntutkimuksia, määrittää, määrää ja sovittaa silmä- ja piilolasit sekä heikkonäköisten apuvälineet. Olennaisena osana optikon työtä on myös silmälasien valmistus ja luovuttaminen sekä asiakkaan ohjaaminen ja opastaminen. Optikko toimii näkemisen asiantuntijana mm. terveydenhuollossa, liike-elämässä ja ympäristö- ja liikennesuunnittelussa. (Opinto-opas 2001.)

Optikon koulutus on Suomessa muuttunut optiikkaan ja silmälasien valmistamisen tekniikkaan suuntautuvasta näöntarkastuspainotteiseen koulutukseen (Helenius – Rahunen 2009: 32; Helsingin IV Sairaanhoidon oppilaitos 1992: 12). Tämä oli selvästi havaittavissa, kun tarkastelimme vanhoja opetussuunnitelmia. Vuonna 1987 Helsingin IV Sairaanhoidon oppilaitoksen optikon erillisen opintolinjan opetussuunnitelmassa oli 1444 tuntia silmälasien valmistusta ja sovitusta, silmälasiooppia ja optikkoliikkeen hoitoa sekä 988 tuntia näöntarkastusoppia, mutta opetussuunnitelmaan ei ole tarkemmin eritelty opetettavia aihealueita. Näöntarkastusoppiin oli sisällytetty mm. teoriaa silmien yhteistoiminnasta ja näöntarkastuksen kaikista osa-alueista. Optometrian erityisopintoihin kuului 19 tuntia opetusta ”Optometrian erityisalueista”, joihin sisältyi mm. ortoptiikkaa ja näkemisen ongelmia erityisalueilla. (Helsingin IV Sairaanhoidon oppilaitos 1987: 32, 34).

Vuoden 1992 opetussuunnitelmassa Optometrian ammattiopinnot koostuivat perusopetuksesta ja aineopetuksesta. Näöntutkimusoppia oli perus- ja aineopinnoissa yhteensä 22 opintoviikkoa. Näiden lisäksi oli mahdollista valita 7 opintoviikon verran vaihtoehtoisia aineita, mm. ortoptiikkaa, näöntutkimusoppia ja silmälasiooppia. Silmälasiooppia, optista laiteoppia ja optiikkaa oli perus- ja aineopinnoissa 50 opintoviikkoa. (Helsingin IV Sairaanhoidon oppilaitos 1992: 15–20.)

Vuonna 2001 pelkästään ”Silmien lihastasapainon tutkimista” on opetettu yhden opintoviikon verran. Kurssin sisältöön kuului mm. piilokarsastuksen ja ilmeisen karsastuksen fysiologia, mittaaminen eri menetelmillä ja saatujen tulosten tulkinta sekä lihastasapainon mittaamisen perusteet kauas ja lähelle. ”Binokulaarisen näkemisen häiriöiden mittaamisen” – kurssi oli laajuudeltaan yhden opintoviikon verran, ja se keskittyi mm. prismalasioiden laskukaavoihin. (Opinto-opas 2001: 155–156.)

Vuoden 2009 opetussuunnitelmassa silmälasiteknologia, silmälasien valmistaminen ja optiikka muodostavat 22 opintopistettä. Näkemisen tutkimista opetetaan 33 opintopisteen verran. Näöntutkiminen on jaettu kuuteen eri kurssiin, joista jokainen keskittyy tiettyihin näkemisen osa-alueisiin ja silmälasien määrittämiseen. (Optometrinen AMK 2009.)

Hyvien ja toimivien silmälasien määrittämisen perustana pidetään huolellista silmän taittovirheen määrittämistä, näkötehtävien kartoittamista ja oireiden selvittämistä. Silmän taittovirheen määrittäminen koostuu subjektiivisesta ja objektiivisesta näöntutkimuksesta. Objektiivisessä tutkimuksessa tutkittava on passiivisena osapuolena, ja tutkija suorittaa mittaukset käyttäen joko skiaskooppia tai autorefraktometriä. Objektiivinen tutkimus vaikuttaa subjektiivisen tutkimuksen etenemiseen, jossa tutkija, eli optikko suorittaa erilaisia mittauksia ja tekee päätelmiä keskustellessaan tutkittavan kanssa. (Korja 2008: 2.) Kyseisiä mittauksia ovat mm. näöntarkkuus eli visusmittaukset, värinäön ja kontrastiherkkyden mittaukset sekä forioiden ja reservien mittaukset. Foriat ovat tärkeä osa näöntutkimusta ja silmälasien määrittämistä, sillä korjaamattomista silmien asentovirheistä aiheutuu erilaisia näönkuormittumisia.

2.1. Silmien asentopoikkeamat

Ideaalitilanteessa silmien fiksoidessa kauas tulisi näköakselien olla yhdensuuntaiset ja silmien välillä vallita binokulariteetti, jotta kuva nähdään yhtenä. Tällöin suoraan ääretömyydestä tulevat optisen akselin kanssa yhdensuuntaiset säteet taivuttuvat verkkokalvolla fovealle eli tarkan näkemisen pisteeseen. Lähelle katsottaessa silmien tulisi kääntyä sisäänpäin, ja näköakseleiden leikata tarkasteltavassa kohteessa. Silmien asennon pystytai vaakasuuntaiset poikkeamat ns. ideaaliasennosta luokitellaan foriaksi ja tropiaksi. Silmien rasituksen tai ulkoisen häirinnän seurauksena ilmenevää karsastusta kutsutaan heteroforiaksi eli piileväksi karsastukseksi. Tropialla tarkoitetaan strabismusta eli ilmeistä karsastusta, jolloin molemmat silmät eivät suuntaudu tarkasteltavaan kohteeseen, vaan silmien asentopoikkeama on selvästi havaittavissa. (Korja 2008: 172; Erkkilä 2001: 319; Eperjesi 2001: 13.)

Exoforiassa, eli ulospäin piilokarsastuksessa silmien näköakselit ovat suuntautuneet vaakatason yhdensuuntaisesta asennosta ulospäin, johtuen liiallisesta divergoinnista eli ulospäin kääntymisestä. Tällöin tarkasteltavan kohteen kuva muodostuu verkkokalvolla fovean eli tarkannäkemisen alueen temporaaliselle puolelle, ja kohde aistitaan olevan nasaalisesti. Esoforiassa, eli sisäänpäin piilokarsastuksessa näköakselit ovat suuntautuneet vaakatason yhdensuuntaisesta asennosta sisäänpäin johtuen liiallisesta konvergoinnista eli sisäänpäin kääntymisestä. Tarkasteltavan kohteen kuva muodostuu fovealla verkkokalvolla fovean nasaaliselle puolelle, ja kohde aistitaan olevan temporaalisesti. Exoforia ja esoforia ovat vaaka- eli horisontaalisuunnan forioita. (Korja 2008: 173–174; Eperjesi 2001: 13–14.)

Hyperforiassa eli ylöspäin karsastuksessa toinen silmä katsoo pystysuunnan yhdensuuntaisesta asennosta ylöspäin. Kohteen kuva lankeaa tällöin fovean yläpuolelle. Hypoforiassa eli alaspäin karsastuksessa toinen silmä katsoo pystysuunnan yhdensuuntaisesta asennosta alaspäin. Kohteen kuva lankeaa tällöin fovean alapuolelle. Hyper- ja hypoforiat ovat pysty- eli vertikaalisuunnan forioita, jotka johtuvat usein varhaisessa elämänvaiheessa tapahtuneista binokulariteetin häiriöistä tai ovat jonkun toisen syyn, esimerkiksi anisometropian aiheuttamia eli toissijaisia. Ensisijaiset aiheuttajat tulisi aina tutkia ja hoitaa ensin. Vertikaaliforiat ilmoitetaan aina toisen silmän suhteen, esimerkiksi vasemman silmän hyperforia on oikean silmän hypoforia. (Korja 2008; 174; Eperjesi 2001: 13–14; Evans 1999: 95–96.)

Heteroforiat eli piilokarsastukset voidaan luokitella sen mukaan, ovatko ne kompensoitavissa vai ei. Ei-kompensoitavissa olevat heteroforiat voivat aiheuttaa ongelmia, kuten esimerkiksi päänsärkyä, ajoittaista kahtena näkemistä, astenooppisia vaivoja, silmien särkyä ja epämukavaa näkemistä. Edellä mainittujen lisäksi vertikaalisuuntaisissa forioissa oireiluna voi olla myös huimausta. Ei-kompensoitavissa olevista vertikaalisuuntaisista heteroforiatapauksista noin 20 %:lla arvioidaan olevan oireita. (Cotter 1994: 172.) Jotkut forioiden aiheuttamista astenooppisista vaivoista kärsivät henkilöt saattavat sulkea toisen silmän, jolloin binokulariteetti lakkaa eivätkä silmät enää katso samaan kohteeseen. (Korja 2008: 174; Eperjesi 2001: 15.) Heteroforioita voidaan hallita silmälasikorjauksella ja fuusionaalisten reservien parantamisella ortoptisia harjoitteita käyttäen.

2.2 Silmien asentopoikkeamien korjaaminen

Kun tutkittavalla on mitattu foriaa eli piilokarsastusta, optikon tulee harkita, onko tarpeellista mitata silmäparin omaa kykyä korjata virhettä. Tätä silmien omaa kykyä korjata asentovirhettä kutsutaan reserviksi. Jos tutkittavalla on ulospäin piilokarsastusta eli exoforiaa, mitataan silmäparin korjaus- eli kääntökyky sisäänpäin. Sisäänpäin kääntymisen määrää kutsutaan PRK:ksi. Jos tutkittavalla on sisäänpäin piilokarsastusta eli esoforiaa, mitataan silmien kykyä kääntyä ulospäin virheen korjaamiseksi. Ulospäin kääntymiskykyä kutsutaan NRK:ksi. (Korja 2008: 197, 200.)

Ortoptisella hoidolla tarkoitetaan silmien lihasten ja lihastasapainon voimistamista. Hoidon tarkoituksena on parantaa silmän binokulaarista näkemistä. Ortoptisilla harjoituksilla pyritään saavuttamaan tasapaino silmien sisäänpäin kääntymiskyvyn eli konvergenssin suhteessa akkommodaatioon, eli silmien mukautumiskykyyn eri etäisyyksille. Ortoptinen hoito on suositeltavaa silloin, kun näköongelmien syynä on heikko akkommodaatiolaajuus, puutteita akkommodaatiojoustossa tai konvergenssissä. Akkommodaatiojoustolla tarkoitetaan katseen tarkentamista vuorotellen kauas ja lähelle. Ortoptisilla hoidoilla on saavutettu hyviä tuloksia. Henkilöiden akkommodaatiolaajuutta ja -joustoa sekä konvergenssiä on saatu parannettua ja lisättyä. Henkilöt itse ovat ilmoittaneet oireiden pienentyneen tai jopa kadonneen. (Korja 2008: 60,141–142.)

Optikon tulee päättää prismalasin määrittämisestä, kun tutkittavalle on mitattu foriatarvo ja siihen nähden riittämättömät reserviarvot korjaamaan virhettä (Korja 2008: 196). Primalinssillä aiheutetaan valonsäteen taittumista primalinssin kannan suuntaan, jolloin kuvan koetaan siirtyvän särmän suuntaan eli suuntaan, minne ko. silmä katsoo. Näin ollen silmä saa olla sille luonnollisessa asennossa ja mahdollinen binokulariteetti, eli yhtenä näkeminen säilyy. Exoforiaa korjataan aiheuttamalla kanta sisään -vaikutusta ja esoforiaa aiheuttamalla kanta ulos -vaikutusta. (Eperjesi 2001: 15, 37.)

Primalasikorjauksen perusteena tulee aina olla forioiden henkilölle aiheuttamat näköongelmat, joiden syyksi voidaan epäillä henkilön riittämättömiä reserviarvoja korjata piilokarsastusta. Näin ollen foriat, reservit ja henkilön kokemat vaivat, vaikuttavat kaikki primalasimääritykseen. Primalkorjauksen yleisohjeena on, että henkilölle tarjotaan pienin mahdollinen primalkorjaus, joka auttaa näkemään binokulaarisesti yhtenä ilman ongelmia, ja joka helpottaa henkilön näköoireita. Henkilön koko mitattua virhettä ei siis välttämättä laiteta primalkorjaukseen. (Korja 2008: 196, 203.)

3 KASVATUSTIEDE JA AIKUISKASVATUSTIEDE

Kasvatustiede jaetaan kolmeen melko itselliseen kasvatusta tutkivaan tieteeseen: yleiseen kasvatustieteeseen, erityispedagogiikkaan ja aikuiskasvatustieteeseen. Yleinen kasvatustiede on syntynyt ”kasvatus- ja opetusoppina” vastaamaan opetuksen ja koulutuksen tutkimiseen. Erityispedagogiikka vastaa huono-osaisten perheiden lasten huolto- ja kasvatuskysymyksiin. Aikuiskasvatustiede yleisenä kansansivistysoppina syntyi 1946 ratkaisemaan aikuisväestön kansainvalistuksen ongelmia ja se on myös yleistä kasvatustiedettä kiinnostuneempi työssä ja kokemalla oppimisesta, sekä elinikäisestä oppimisesta koulun seinien ulkopuolella. Keskitymme opinnäytetyössämme aikuiskasvatukseen, koska organisoimamme kurssin kohderyhmänä oli aikuisväestö. (Rinne – Kivirauma – Lehtinen 2002: 56–57, 65.)

Aikuiskasvatustiede, josta käytetään myös lyhennettyä nimeä aikuiskasvatus, tutkii aikuisväestön elinikäistä oppimista ja kasvatusta. Aikuiskasvatuksen eli andragogiikan ulkopuolelle jäävät lapsi- ja nuorisokoulutus, mutta tarkkaa biologista ikärajaa aikuiskasvatustieteeseen ei voida eikä ole rakennettu. Aikuisopiskelu eroaa lasten- ja nuorten

opiskelusta siten, että opiskelu ei ole välttämättä kokopäiväistä eikä ympärivuotista. (Rinne ym. 2002: 65.)

Toisin kuin nuorilla tai lapsilla, aikuisilla on rikkaampi ja monipuolisempi työ- ja elämäkokemus, joista ammennetaan ajatuksia ja toimintatapoja. Elämäkokemukset ohjaavat aikuisia tarkastelemaan opetuksessa esille opetettavia asioita valikoivammin, ja he osaavat helpommin muokata teoriaa käytännöksi. (Ekola – Vaherva 1986: 20.) Aikuisopiskelijat ovat yleensä nuoria motivoituneempia ponnistelemaan saavuttaakseen oppimistavoitteensa. Elämäkokemuksen vuoksi aikuiset eivät usein kykene tai tahdo oppia opetettavia asioita annetun kaavan mukaan, vaan sisäistävät ne elämäkokemuksensa muokkaamalla. (Rinne ym. 2002: 65.)

Aikuiskoulutusta tarjoavina instituutioina toimivat muun muassa kansalais- ja työväenopistot, kansanopistot, kesäyliopistot ja korkeakoulujen täydennyskoulutuskeskukset. Aikuiskoulutus on jaettu Suomessa omaehtoiseen aikuiskoulutukseen, henkilöstökoulutukseen ja työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen. Omaehtoinen aikuiskoulutus perustuu omiin valintoihin, usein myös omaan rahoitukseen ja suuntautuu yleensä harrastustoimintaan. Henkilöstökoulutusta tarjoavat yleensä yritykset, jotka myös useimmiten rahoittavat koulutuksen tehdäkseen hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja parantaakseen työntekijöidensä osaamista. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen tarkoituksena on tarjota työttömille ja työttömyysuhanalaisille mahdollisuuksia osaamisen parantamiseen tai ylläpitoon, sekä uuden oppimiseen. Työvoimaviranomaiset ovat erityisen kiinnostuneita työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta, jotta aikuisväestön työmotivaatio pysyisi yllä ja yhteiskunnan rakennemuutoksia kyettäisiin hallitsemaan. (Rinne ym. 2002: 63–64.)

Aikuisikä on alkanut sisältää yhä enemmän kouluttautumista uusiin ammatteihin, sekä ammattien sisällä uusiin tehtäviin, kun taas aiemmin on opiskeltu harrastuksena tai sivistystason nostamiseksi. Näiden seurauksena muodollisen koulutuksen merkitys on entisestään korostunut. (Antikainen – Koski – Rinne 2000: 37.) Aikuiskoulutukseen osallistui vuonna 2000 yli puolet työikäisestä väestöstä (Rinne ym. 2002: 82). Koulutukseen osallistuvat ylivoimaisesti eniten pääkaupunkiseudulla asuvat ylemmät korkeakoulutetut toimihenkilöt, joilla on korkea tulotaso. Vähiten osallistuvat syrjäseuduilla asuvat, alhaisen koulutuksen saaneet, joilla on alhainen sosio-ekonominen asema yhteiskunnassa. (Antikainen ym. 2000: 107.)

Aikuiskasvatustiede on yleistä kasvatustiedettä kiinnostuneempi elinikäisestä oppimisesta, sillä nykykäsityksen mukaan nuoruusiässä ei voida ”ladata” ihmiseen pysyviä tietoja ja taitoja, joiden kanssa loppuelämä voidaan elää. Käsitteen merkitys on korostunut siksikin, että yhä enemmän on vanhenevia ihmisiä, jotka haluavat elää aktiivista ja täyspainoista elämää, johon kuuluu aktiivinen opiskelu ja itsensä kehittäminen. (Rinne ym. 2002: 66.) Elinikäinen oppiminen voidaan luokitella kolmeen eri lajiin: muodolliseen, ei-muodolliseen ja epäviralliseen. Muodollinen oppiminen on oppilaitoksissa tapahtuvaa oppimista, ja ei-muodollinen oppiminen tapahtuu oppilaitosten ulkopuolella, kuten monet aikuisopinnot. Epävirallista oppimista on työssä tai arkielämässä tapahtuvaksi oppiminen, joka jatkuu läpi elämän. (Antikainen 1998: 222.)

Epäviralliseen oppimiseen liittyy ns. hiljainen tieto, jolla tarkoitetaan ammatilliseen toimintaan sisältyvää sanatonta tietoa. Hiljainen tieto on kehittynyt pitkän ajan kuluessa, kokemuksen ja harjaantumisen kautta. Se näkyy ulospäin taitavana, intuitionomaisena ja sujuvana toimintana. Ammatillinen asiantuntemus ja oppiminen jatkuvat työelämässä kokemusten ja harjaantumisen lisääntymisen myötä. Aloittelija on noviisi, josta tulee työtehtävissään kehittyvä, työn taitava suorittaja ja lopulta ekspertti. Ekspertiksi tuloon vaaditaan koulutuksen lisäksi pitkäkestoinen ammatin harjoittaminen. Yksilölle merkityksellinen teoria ja käytännön tieto integroituvat kokemustietoon, mihin ammatillisen harjaantumisen myötä yhdistyy hiljainen tieto. Näiden lopputuloksena on osaaminen, jota ei kyetä saavuttamaan pelkän koulutuksen avulla. Koulutuksella on eksperttiyden kannalta tärkeä merkitys, mutta olennaista asiantuntijuuden kehittymisessä on se, miten uutta tietoa osataan käyttää ja omaksua aiempiin tietoihin. (Järvinen – Koivisto – Poikela 2000: 72–73; Jyrhämä 2002: 75)

Perhe, työkokemus ja muut aikuisiän mukanaan tuomat suhteet muokkaavat ihmisen persoonallisuutta, kehittävät hänen arvojaan, näkemyksiään ja maailmankatsomustaan. Henkilön tottumukset ja tavat kehittyvät kokemuksen ja iän myötä. Hänen elämäntilanteensa vaikuttaa siihen, miten hän osallistuu koulutukseen ja keskittyy opiskeluun. Opiskelun tekevät tavoitteelliseksi ja motivoivaksi koulutuksen vapaaehtoisuus, uhraukset, jotka tehdään koulutukseen osallistumisen vuoksi sekä tietoisuus koulutuksen tarpeista. (Räty 1987: 310.)

4 MITÄ OPPIMINEN ON?

Opetus ja kasvatusta pyrkivät vaikuttamaan kohteeseensa, mutta niiden tavoitellun vaikutuksen laajuus on erilainen. Opetus on taitojen ja tietojen omaksumisen edistämiseen tähtäävää toimintaa. Se pyrkii yksittäisten kykyjen ja tiedollisten- tai taidollisten valmiuksien kehittämiseen, kun taas kasvatusta on kokonaisvaltaisempaa kehitykseen ja kasvuun vaikuttamista. Opetus on kasvatukseen verrattuna selvemmin tavoitteellista ja opetussuunnitelmiin kirjattuihin tavoitteisiin rajoittuvaa toimintaa. Opetuksen tavoitteena on rajallisen asian oppimisen aikaansaaminen. (Hämäläinen – Nivala 2008: 46–47.)

Opetusprosessissa on tarkoitus nivoa yhteen mahdollisimman hyvin oppilaan toiminta eli oppiminen ja opettajan toiminta eli opetus. Opettajan rooli prosessissa on johtava. Hyvän opettajan johdolla tietoisuus ja vastuu omasta opiskelusta lisääntyvät, ja oppilaiden itsenäisyys kasvaa. Hyvään opettamiseen kuuluvat mm. oppisisällön ja oppimistavoitteiden valinta ja jäsentäminen, opetusmenetelmien suunnittelu ja työn organisointi sekä opiskelun johtaminen. Engeströmin mukaan opetuksen tärkeimmät osatekijät ovat opetustavoite, -sisältö ja -menetelmä. (Engeström 1988: 62–67.)

Hyvän opetuksen perustana on riittävän syvä näkemys ja tieto opetettavasta asiiasällöstä, itse opetus-oppimisprosessista sekä oppilaiden toiminnasta ja aikaisemmasta tietorakenteesta. Opetuksen laatuun vaikuttavat käytännössä myös oppimistavoitteiden relevanttius, opetusjärjestelyjen tarkoituksenmukaisuus, oppijoiden erilaisuuden huomiointi ja hyvien oppimistuloksien saavuttaminen. Opetuksen on laadukasta silloin, kun oppija saavuttaa annetut tavoitteet optimaalisesti kykyjensä rajoissa. Tämä ilmenee mm. opiskelun mielekkyytenä, myönteisenä opiskeluasenteena ja hyvinä oppimistuloksina. Opetuksen laatu riippuu siitä, kuinka hyvin opetukseen vaikuttavat, edellä mainitut eri osatekijät saadaan nivotuksi yhteen. (Engeström 1988: 62–67; Korkeakoski 2002: 213–215.)

Opetusopissa eli didaktikassa keskeistä on teorian suhde käytäntöön. Opetus on käytännön toimintaa, jonka odotetaan tuottavan tiettyjen tavoitteiden mukaisia tuloksia. Kasvatusta ja opetusta voidaan tarkastella, kun opetuksen ilmiöistä etsitään keskeisiä tekijöitä ja niiden välisiä suhteita, jolloin luodaan opetukselle teoriaa. Käytännön opetus ilman teoriaa jää hengettömäksi tekniseksi suoritusten sarjaksi, ja teoria ilman yhteyttä käytäntöön puolestaan jää hedelmättömäksi. Teoria voi antaa kokonaiskuvan opetukses-

ta, ja siitä voidaan johtaa normeja käytännön opetukseen. Käytäntö puolestaan on teorian lopullinen koetinkivi, ja tekemällä luotettavia havaintoja käytännöstä voidaan kehittää teoriaa. (Nöjd 1994: 28.)

Oppimisella tarkoitetaan kokemuksen aiheuttamaa suhteellisen pysyvää käyttäytymisen tai toiminnan muutosta, sekä tietojen, taitojen ja tunnereaktioiden muutosta, joihin eivät kuulu tilanteen vaihteluista johtuvat hetkelliset muutokset, esimerkiksi tarkkaavaisuus. Oppimisen välityksellä ihmiselle kehittyvät tiedot ja taidot hallita omaa ympäristöään. Oppiminen voidaan jakaa kolmeen eri prosessiin: oppimalla mitkä ympäristön tapahtumat liittyvät toisiinsa ja omiin reaktioihin, mitä seurauksia omasta toiminnasta on ja toisten toiminnan seuraaminen. A. Järvisen ym. mukaan (2000: 103) oppimisen prosessi on autonominen ja sosiaalinen. Autonominen siten, että jokainen oppija kontrolloi toimintaansa ja oppimistaan itse, ja sosiaalinen siten, että oppijat oppivat toinen toisiltaan jakaessaan vastoinkäymisiään ja onnistumisen kokemuksia. Olennaisinta oppimisessa on tekojen ja toiminnan oma reflektointi ja kokemusten jakaminen muiden kanssa. Monimutkaisemmat oppimisen muodot rakentuvat ihmisen kyvylle rakentaa, välittää ja vastaanottaa ympäristöstä tulevaa tietoa (Korkiakangas – Kuusinen 1993: 23–25).

4.1 Nykyaikainen oppimiskäsitys

Kasvatustieteessä on luokiteltu useita eri oppimisteorioita, mm. palkkioihin uskova behaviorismi ja kognitiivinen oppimisteoria, jossa oppijan omaa aktiivisuutta ja motivaatiota korostetaan. Käsittelemme opinnäytetyössämme vain konstruktivismia, sillä se edustaa nykypäivää ja soveltuu hyvin aikuiskasvatukseen.

Nykyinen oppimiskäsitys eli konstruktivismi korostaa oppilaan aktiivisuutta oman tietorakenteen luomisessa ja järjestämisessä. Oppilaan aiempi tietorakenne, hänen omat käsitykset ja odotukset vaikuttavat siihen, mitä tietoa hän ottaa vastaan, minkälaisen tulkinnan hän sille antaa ja mitä hän havainnoi. Oppiminen on tiukasti sidoksissa ympäröivään yhteisöön, sen normeihin ja arjen käytäntöihin, kun oppiminen tapahtuu jossain sosiaalisessa yhteisössä, esimerkiksi koulussa. (Husu 2002: 130.)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan ratkaisevin elementti oppimisessa on vuorovaikutus ja siihen sisältyvä merkityksenanto. Konstruktivismissa korostetaan oppilaan omaa aktiivisuutta ja osallistumista, sekä oppimisen subjektiivista ja persoonal-

lista luonnetta. Ajattelun malleja tai tietoja ei ole mahdollista siirtää suoraan oppilaalle, vaan oppija rakentaa tilanteesta omaehtoisesti ja aktiivisesti oman tulkinnan, josta riippuu, mitä hän ymmärtää ja oppii. Opiskelijan tulee tarkastella todistusaineistoa kriittisesti ja lopuksi sitoutua johonkin ajatukseen päästäkseen ns. henkilökohtaiseen merkitykseen. (Myller – Patrikainen 2002: 161; Kari 1994: 180; Järvinen ym. 2000: 88.)

Konstruktivismiin mukaan oppiminen on aktiivinen prosessi, jossa oppilaat jäsentävät uusia ajatuksia tai käsitteitä aiempien tietojen pohjalta eli konstruoivat tietoa sisäisesti. Oppimisprosessin aikana kognitiivisia rakenteita muutetaan ja käytetään, jotta kokemukselle saataisiin henkilökohtainen merkitys ja järjestys. Oppiminen vaatii asiaan aktiivista paneutumista sekä yksin että yhteistyössä muiden kanssa työskennellessä. Aikuisoppimisteoria korostaa aiemman opitun merkitystä ja sen pohjalle rakentamisen tärkeyttä oppimisprosessissa. Jälkikäteen tapahtuva pohdiskelu voi muuttaa pelkän kokemuksen oppimiseksi. Oppijan osaamista ja kokemista ei voida objektivisoida. Konstruktivismiin avoimeksi kysymykseksi jää, miten on mahdollista oppia uutta, jos oppiminen lopulta on jo olemassa olevan kokemusmaailman uudelleen järjestelyä. (Myller – Patrikainen 2002: 162; Boud – Feletti 2000: 150–153.)

Opettaja toimii oppimisprosessissa ohjaajana ja tukijana, sillä konstruktivismissa korostetaan, että opiskelija konstruoi tietämystään itselleen merkityksellisen tiedon avulla. Opetuksen tulisi tukea oppilaiden kognitiivista oma-aloitteisuutta ja ponnistelua merkityksen löytämiseksi. Oppilaiden sitoutumiseen ja sisäiseen motivaatioon perustuva oppiminen tapahtuu vuorovaikutteisessa ja oppijaa aktivoivassa oppimisympäristössä, joka on opettajan aikaansaannos. (Myller – Patrikainen 2002: 195, 197.)

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan sellaista tilaa, paikkaa tai yhteisöä, jossa pyritään edistämään oppimista. Mikä tahansa vuorovaikutteinen ympäristö, jossa tapahtuu oppimista, voidaan käsittää oppimisympäristönä, ei siis ainoastaan kouluympäristö. Oppimisympäristöön kuuluu neljä ulottuvuutta: fyysinen, pedagoginen, psyykinen ja sosiaalinen. Fyysisen toimintaympäristön muodostaa koulu sisäisine ja ulkoisine ympäristöineen. Opettajat, tavoitteet ja oppimateriaalit tuovat kouluun pedagogisen ulottuvuuden. Jokainen yksilö käsittelee oppimaansa oman psyykeen kautta muodostaen näin psyykkisen ulottuvuuden oppimisympäristöön. Oppimisympäristön sosiaalinen kenttä muodostuu koulussa toimivista yksilöistä ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta. Kaikki

nämä neljä oppimisympäristön ulottuvuutta ovat automaattisesti vuorovaikutuksessa keskenään, eikä niitä voida käytännössä erottaa toisistaan. (Piispanen 2008: 41–44.)

Hyvän oppimisympäristön käsitys vaihtelee yksilöiden, aikakausien ja yhteiskunnan muuttuessa. Hyvyys liittyy kokemiseen ja tuntemiseen, jonka vuoksi hyvän oppimisympäristön mittaaminen ja arvioiminen on haastavaa. Useissa eri koulututkimuksissa on todettu että hyvällä oppimisympäristöllä on merkittävä yhteys oppimiseen. (Piispanen 2008: 41–44). Hyvän oppimisympäristössä opetuksen tulisi keskittyä sellaisen kontekstin luomiseen, josta suurin osa oppilaista hyötyisi, eikä keskittyä joidenkin tiettyjen ihmisten ongelmiin (Byman 2002: 26).

4.2 Motivaatio – oppimisprosessin tärkeä osatekijä

Ihmisen sanotaan olevan motivoitunut silloin, kun hänen toiminnallaan on jokin tavoite tai päämäärä, sekä toive tai keinot saavuttaa se. Toiminta ei siis ole motivoitunutta, jos sillä ei ole tavoitetta tai päämäärää, vaan toiminta on tällöin joko ulkoapäin säädeltyä tai vapaaehtoista käyttäytymistä ilman tavoitetta. Nykyisen motivaatiokäsityksen mukaan ihminen itse tuottaa oman motivaationsa, eikä esimerkiksi opettaja tai kukaan muu ulkopuolinen henkilö pysty motivoitumiseen vaikuttamaan. (Byman 2002: 26, 37.)

Motivaatio on tieteellisessä viitekehyksessä monimutkainen ja vaikeasti lähestyttävä psykologinen ilmiö, jota tarkastellessa etsitään syitä ihmisten käyttäytymiseen. Henkilön tavoite määrää tehtävän tekemiseen käytettävän strategian sekä sen, onko tekeminen sisäisesti vai ulkoisesti motivoitunutta. Sisäisesti motivoitunut toiminta tapahtuu toiminnan itsensä vuoksi, se koetaan itsestä lähteväksi eikä tekeminen ole uhkana autonomian tunteelle. Yksilö kokee kyvykkyyttä, osaamista ja tekemisen mielihyvää, ja ns. huippukokemusten kautta voi unohtaa itsensä, ajan ja paikan uppoutuessaan tekemiseensä. Sisäisesti motivoitunut henkilö ei kaipaa materiaalista palkkiota toiminnastaan. Myönteinen palaute kasvattaa sisäistä motivaatiota ja henkilön kokemaa pätevyyden tunnetta, ja vastaavasti kielteinen palaute ulkoista motivaatiota. Sisäistä motivaatiota tutkittaessa on havaittu, että alun perin sisäisesti motivoitunut toiminta voi muuttua palkitsemisen seurauksena ulkoisesti motivoituneeksi. (Kuusinen 1993: 176, 190–191, 196, 198; Byman 2002: 28–31.)

Ulkoisesti motivoitunut toiminta määritellään toiminnaksi, jossa oppilasta motivoi toive saavuttaa arvosanoja, opettajan hyväksyntä tai täyttää asetetut ulkoiset vaatimukset. Sen tavoite on jokin selvästi erottuva seuraus tai sen välttäminen, esimerkiksi opettajan moitteiden välttäminen. Ulkoisesti motivoituneesta toiminnasta puuttuvat itsetarkoituksellinen tekeminen ja mielihyvä, ja toiminta aiheuttaa yksilölle jännitettä ja pakon tunnetta. Ulkoisesti motivoitunut toiminta ei perustu mielenkiintoon, vaan esimerkiksi toisten ihmisten yllytykseen tai matkimiseen. (Byman 2002: 31–33.)

Yksilön motivaatio vaikuttaa merkittävästi siihen, miten hän informaatiota prosessoi, kuinka hyvin hän yrittää opetella hänelle annettuja tehtäviä, ja millä tavoin oppija tehtäviä lähestyy. Sisäisesti motivoitunut yksilö pyrkii oppimisessaan tiedon syväprosessointiin, ja hän on kiinnostunut opittavista asioista ja niiden liittämistä aikaisempaan tietoon, ilman mitään ulkoista kontrollointia tai palkkiota. Ulkoisesti motivoituneelle on ominaista monet tiedon pintaprosessoinnin piirteet. Henkilön tavoitteena on vain selviytyä hänelle annetusta tehtävästä, ja oppiminen tähtää yksityiskohtaiseen muistamiseen ja mieleen painamiseen. (Korkiakangas – Kuusinen 1993: 57; Järvinen ym. 2000: 116; Byman 2002: 28.)

Kuinka koulumaailmassa saataisiin oppilaat sisäisesti motivoituneeksi? Opettajan tulisi opetuksellisilla järjestelyillä pyrkiä luomaan luokkaansa edellytykset optimaalisen oppimismotivaation syntymiselle. Opetuksen tulisi olla oppilaiden autonomisuutta ja pätevyyttä tukevaa, aktiivista, itseohjautuvaa ja luovaa, jotta sisäinen motivaatio säilyisi vapaana arvosanoista ja muista ulkoisista paineista. Opetukselle tulisi tarjota järkeviä perusteluja, jotta asiasta motivoituttaisiin. Sisäisen motivaation syntyä voidaan myös edesauttaa viemällä opetus oppilaan kannalta mielekkääseen ympäristöön, jossa oppimisen hyöty voidaan vakuuttavasti osoittaa. (Byman 2002: 30–31, 35–37.)

Kun opiskelu pohjautuu mielenkiintoon opittavan asian sisältöä ja käyttömahdollisuuksia kohtaan, kyseessä on sisällöllinen motivaatio. Opiskelu on kriittistä, koska opiskelijan itse pohtii opittavaa asiaa ja oivaltaa opiskelun käyttöarvon mm. ammattitaitonsa kehittäjänä. Kun oppilas joutuu tiedostamaan ristiriidan, joka vallitsee hänen tietojen ja taitojen sekä hänelle asetettuun uuteen tehtävään liittyvien vaatimusten välillä, syntyy sisällöllinen opiskelumotivaatio. Opiskelija joutuu tällöin kriittisesti arvioimaan omaa tietoaan ja osaamistaan, ja hänelle syntyy tarve ratkaista ongelma. Oppilaille tulisi osoit-

taa, millaisten periaatteiden ja rakenteiden avulla he osaavat selvittää ristiriita- ja ongelmatilanteet itsenäisesti. (Engeström 1988: 32–33.)

Jotta sisällöllinen motivaatio olisi mahdollinen, opettajan tulisi ennen opetusta analysoida oppilaille aikaisemmin opetetun ja uutena opetettavaan asiaan liittyvää tietorakennetta. Opetuksessa olisi johdettava opiskelijoiden mielenkiinto opetettavan asian ydinkysymyksiin eikä toisarvoisiin seikkoihin. Sisällöllisen opiskelumotivaation herättämiseksi opettajan tulisi uskaltaa asettaa opiskelijoille korkeita vaatimuksia ja haasteita, jotka edellyttävät määrätietoista ponnistelua. Opiskelijoiden tulisi päästä käyttämään juuri opittua ratkoessaan uusia ongelmia. Uuden opitun aktiivinen käyttäminen kiteyttää opitun asian, vahvistaa opiskelumotiiveja, kehittää pitkäjänteisen kiinnostuksen opetettavaan aiheeseen ja opiskelun jatkumiseen. (Engeström 1988: 33–34.)

5 KURSSIN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Järjestämisen vaiheet

Kurssin järjestämistä voidaan verrata tapahtuman järjestelyyn, joka on tyypillinen projektityö. Sekä kurssilla että projektilla on selkeät tavoitteet, budjetti ja erillinen aikataulu. Projekti on yleensä kertaluontoinen, mutta se voi olla myös osa suurempaa kokonaisuutta. Jotta projekti onnistuisi, pitää se suunnitella ja organisoida ennen toteutumista, valvoa ja seurata projektia sen ollessa käynnissä, ja lopuksi arvioida sen onnistuminen. (Iiskola-Kesonen 2004: 8–9; Airaksinen – Vilka 2003: 48.)

Projekti etenee vaiheittain. Sen taustalla on idea, jonka perusteella määritellään kurssille tavoitteet. Tavoitteiden tulisi olla yksinkertaisia ja ymmärrettäviä. Huolellinen tavoitteiden määrittely ja suunnittelu edesauttavat tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteita määriteltäessä on syytä pohtia mm. miksi ja kenelle tapahtuma tehdään, miten tapahtumaan liittyvät vastuu ja velvollisuudet jakautuvat sekä miten käytetään mahdollinen taloudellinen voitto. Selkeät tavoitteet helpottavat tapahtuman markkinointia ja kertovat ammattitaitoisista järjestäjistä. (Iiskola-Kesonen 2004: 8–9.)

Tapahtumaprojektin seuraava vaihe on huolellinen suunnittelu, joka auttaa arvioimaan, ovatko tavoitteet realistisia ja selkeästi määriteltyjä. Suunnittelu on tapahtumaprosessin

aikavievin vaihe, jonka avulla pyritään löytämään keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ja tapahtuman onnistumiseksi. Selkeä, ajoissa aloitettu suunnittelu auttaa käyttämään resursseja paremmin ja parantaa toiminnan tehokkuutta. Hyvässä suunnittelussa yhdistyvät sekä lyhyen että pitkän tähtäimen näkymät. Suunnittelun yhteydessä on hyvä pohtia tapahtuman uhkia ja riskejä, sekä varautua muuttuviin olosuhteisiin. Projektisuunnitelmasta tulee käydä ilmi mm. projektin tavoitteet, niiden saavuttamista arvioivat mittarit, avaintulokset, karkea toteutusaikataulu, toteutusstrategia, projektin budjetti ja käytettävissä olevat resurssit. Projektisuunnitelman tulisi myös kertoa, mitä tapahtumalla pitäisi saada aikaan, millä konkreettisilla toimenpiteillä tavoitteet on saavutettavissa ja miten tapahtuma toteutetaan. (Iiskola-Kesonen 2004: 9–10; Häyrinen – Vallo 2008: 147–148.)

Projektin toteutumisvaihe on se hetki, jolloin suunnitelmasta tulee totta. Toteutumisvaiheessa mitataan projektivastaavan ammattitaito, sillä hänen tai heidän vastuullaan on, että järjestelyt etenevät suunnitelmien mukaan ja aikataulussa. Tapahtuman onnistuminen vaatii eri tahojen saumatonta yhteistyötä. Tapahtuman alkaessa kaiken tulee olla valmista, mutta sen aikana ilmenee monia eri tilanteita ja ongelmia, joista tulee selvitä. Nämä mahdolliset ongelmat eivät saa näkyä osallistujille, sillä tapahtuman sujuvuus mittaa tapahtuman laadun. (Iiskola-Kesonen 2004: 11; Häyrinen – Vallo 2008: 152–153.)

Tapahtuman vastuuhenkilöiden tulee kiinnittää huomiota myös tapahtuman päätökseen. Päättämiseen kuuluu mm. palautteen kerääminen ja yhteistyöhenkilöiden kiittäminen. Palautteen kerääminen ja tapahtuman kehittäminen ovat tärkeitä tapahtuman tulevaisuuden kannalta. Tapahtumaa toteuttaessa tulisi kerätä kaikki oleellinen tieto, ja kaikesta tapahtumaan liittyvästä tiedosta on hyvä raportoida asianosaisia. (Iiskola-Kesonen 2004: 12.)

5.2 Markkinointi, viestintä ja talouden hallinta

Nykyaikainen markkinointi on asiakaslähtöistä, pitkäjänteistä ja vaikuttaa kaikkien toimintaan. Markkinoinnin tehtävänä on luoda kysyntää ja selvittää, minkälaisia tuotteita asiakkaat haluavat ostaa. Saadun tiedon perusteella tuotteet tehdään ja tuodaan asiakkaiden saataville. Tapahtuman markkinoinnin tavoitteet tulisi määritellä selkeästi, ja markkinoinnin tulisi olla pitkäjänteistä ja yhteistä linjaa noudattavaa. Markkinointi kehittyy samanaikaisesti tavoitteiden ja järjestelyiden kanssa siten, että tapahtuman huo-

ellinen suunnittelu ja toteutus tukevat kokonaisvaltaista markkinointia. Tapahtuman toteutukseen osallistuva henkilö, joka tietää tapahtumasta tarpeeksi, on paras markkinoija. (Iiskola-Kesonen 2004: 53–57, 63.)

Ennen tapahtumaa viestinnän tulee olla informoivaa, myyvää ja kiinnostusta herättävää. Markkinoinnille tulisi etukäteen suunnitella toteutus ja viestintäkanavat, kuka kertoo ja mitä. Viestinnälle tulee valita sellaiset kanavat, jotka toimivat tapahtuman toimintaympäristössä ja kohderyhmässä. Valittu kanava vaikuttaa aina viestin muotoon, esimerkiksi internetsivuille laaditun tiedotteen tulee olla lyhyt ja ytimekäs. Muita tehokkaita tapahtuman viestinnän kanavia ovat mm. sähköpostit, omat tiedotuslehdet ja henkilöstölehdet. Käytettävissä olevat markkinointiresurssit on pidettävä mielessä koko projektin ajan. (Iiskola-Kesonen 2004: 64–67.)

Tiedotteen sisältö tulee aina miettiä huolellisesti. Sisällön on oltava selkeä ja siinä on oltava kaikki oleellinen tieto. Se ei saa sisältää liikaa kaikkia yksityiskohtia, mutta ei myöskään yksinkertaisuudellaan aliarvioida lukijaa. Tiedotetta laatiessa tulee muistaa, että sen ulkoasu tulee olla selkeä, helppolukuinen ja hyvää suomen kieltä. Tiedotteessa tulee olla iskevä otsikko ja tärkeimmät asiat mainittuna heti alussa. Tiedote kertoo, kuka asiasta antaa lisätietoja ja mistä hänet tavoittaa. Tapahtumille kannattaa jo alkuvaiheessa luoda omat graafiset tunnukset, joiden avulla saadaan luotua yhtenäinen ilme markkinoinnille. (Iiskola-Kesonen 2004: 64–65.)

Tapahtuman järjestäjien tulee suunnitella tapahtuma huolellisesti. Tapahtuma tulisi olla aina taloudellisesti vähintään tasapainossa, jonka vuoksi tapahtuman suunnittelussa merkittävässä roolissa ovat talousasiat. Tapahtuma pysyy parhaiten tasapainossa, kun sen budjetointi on tehty huolellisesti ja realistisesti. Kannattava tapahtuma on sellainen, jossa tuotot ovat kuluja suuremmat. Jokaisella tapahtumalla tulee olla riittävä laskenta-toimi, joka täyttää kirjapitolain mukaiset velvollisuudet. (Iiskola-Kesonen 2004: 76.)

6 FORIAKURSSIN JÄRJESTÄMISPROSESSI

Projektin järjestämiseen kuuluu olennaisena osana projektikuvaus, josta selviää, miten prosessi on edennyt, mitkä vaiheet seurasivat toisiaan ja mitkä ovat olleet osakokonaisuudet. Prosessikuvauksessa tehtävänjako ja aikataulu tulee kuvata mahdollisen täsmäl-

lisesti. (Airaksinen – Vilka 2003: 49.) Tästä johtuen olemme pitäneet alla olevaa yksityiskohtaista päiväkirjaa opinnäytetyömme prosessikuvauksesta alusta loppuun asti.

Opinnäytetyömme aihe

Saimme opinnäytetyömme aiheen keskiviikkona 19.11.2008. Aihe nousi esiin näöntarkastusharjoitustunnilla keskustellessamme opettaja Kajsa Stenin kanssa. Sten kertoi, että työelämässä olevilta optikoilta tulee jatkuvasti lisäkoulutustoiveita forioista ja prismalasiäärityksestä. Kiinnostuksemme kyseisen kurssin järjestämiseen heräsi, ja päätimme alkaa työstää kurssia. Koska Sten toimii koulussamme kyseisten aiheiden opettajana ja on erityisen kiinnostunut aiheesta, pyysimme häntä kurssille opettajaksi.

Tapaaminen Kajsa Stenin ja Saija Flinkkilän kanssa

Tapasimme 27.11.2008 kurssille opettajaksi lupautuneen Stenin ja koulutusohjelmavastaava Saija Flinkkilän. Sten oli jo informoinut Flinkkilää ja muita koulutusohjelmamme opettajia opinnäytetyömme aiheesta ja organisoitavasta kurssista. Puhuimme kurssin mahdollisesta ajankohdasta, aihealueista ja markkinoinnista. Tapaamisemme jälkeen meidän tuli kiireesti tehdä seuraavaksi ilmestyvän optisen alan ammattilehteen, Optometrian tapahtumakalenteriin lyhyt ilmoitus järjestettävästä täydennyskouluskurssista, sillä viimeinen ilmoitustenjättöpäivä kyseiseen lehteen oli perjantaina 28.11.2008. Kirjoitimme myös opinnäytetyöseminaarissa käsiteltävän materiaalin valmiiksi. Ilmoittauduimme 10.12.2008 pidettävään seminaariin, mutta peruimme sen myöhemmin työharjoittelumme kannalta ongelmallisen ajankohdan vuoksi. Ilmoittauduimme samalla 11.3.2009 järjestettävään seminaariin.

Kurssin aikataulun varmistuminen

Kurssin aikataulu varmistui 3.12.2008 Stenin lähettämässä sähköpostissa. Ajankohdaksi sovittiin 4.5, 8.5, 11.5 ja 15.5. Päivämäärät ovat Stenin lukujärjestykseen sopivia, joten hyväksyimme ne heti sellaisinaan. Tuntimäärältään kurssi tulee olemaan 2 opintopisteen laajuinen ja sisältää 24

opetustuntia. Kurssi jaetaan teoria- ja harjoitustunneiksi siten, että teoria muodostaa 16 tuntia ja harjoitukset 8 tuntia. Kurssiin kuuluu harjoitustunteja, jotta opetettuja asioita päästään testaamaan käytännössä, sillä käytäntö on teorian lopullinen koetinkivi (Nöjd 1994: 28).

Optometria-lehden ilmestyminen

Ensimmäinen laatimamme ilmoitus foriakurssista Optometria-lehden tapahtumakalenterissa ilmestyi 9.1.2009. Tapahtumakalenterin ilmoituksen tuli olla lyhyt ja siinä tuli olla vain tärkein tieto. Lähetimme laatimamme ilmoituksen opettaja Pia Mäkelälle, joka toimitti sen eteenpäin Optometria-lehteen. Ilmoituksessa luki: ”Huhti-toukokuu: Forioiden ja prisma-lasimäärityksen kertauskurssi, kesto 2 aamupäivää ja 2 kokonaista päivää, Metropolia Ammattikorkeakoulu, www.metropolia.fi/kolutustarjonta/tyydennyskoulutus/koulutustarjonta. /Tiedustelut lehtori Sirpa Hämäläinen, p. 012 345678”.

Tapaaminen Anne Rahikan kanssa 15.1.2009

Tapasimme Metropolian hyvinvointi ja toimintakyky -klusterin työelämäpalveluiden kehityspäällikön Anne Rahikan. Tapaamisen aiheena oli kurssin hinta, joka muodostui opettaja Stenin palkasta, materiaalikuluista ja 40 % yleiskustannuslisästä. Yleiskustannuslisällä tarkoitetaan kuluja, jotka muodostuvat mm. tilavuokrista, mahdollisista sihteerien palkkioista ja muista mahdollisesti myöhemmin ilmaantuvista kustannuksista. Lopullinen kustannuksista muodostunut hinta oli pyöristettynä 2700 euroa.

Lopullisissa kustannuksissa meidän tuli vielä ottaa huomioon mahdollinen kurssin toteuttaminen vajaalle ryhmälle. Keskusteltuaamme koulutusohjelmavastaava Saija Flinkkilän kanssa vielä kurssin lopullisesta hinnasta, päätimme nostaa sen 350 euroon per osallistuja. Näin kurssille on mahdollista ostaa tarvittavia välineitä ja kulut saadaan katettua, vaikka suunniteltu osallistujamäärä ei tulisi täyteen. Kurssin hinnasta tuli alhainen muihin optisen alan täydennyskoulutuksiin verrattuna, koska emme käytä maksullista mainontaa ja organisoimme tämän ilmaiseksi opinnäytetyönämme.

Tapaaminen Sirpa Hämäläisen kanssa 30.1.2009

Tapasimme koulutusohjelmamme viestintävastaavan lehtori Sirpa Hämäläisen. Tapaamisen aiheena oli kurssin markkinointi ja järjestelyt ilmoittautumiseen liittyen. Suunnittelimme, missä eri internetosoitteissa kurssiamme tulisi mainostaa, ja mistä optikoiden ammattikunta helpoiten sen tavoittaisi. Pohdimme myös muita hyödyllisiä ja tehokkaita tapahtuman viestinnän kanavia tulevaa markkinointia varten. Tehokkaina tapahtuman viestinnän kanavia ovat mm. sähköpostit, www-sivut, omat tiedotuslehdet ja henkilöstölehdet (Iiskola-Kesonen 2004: 64–67).

Sähköposteja

Tänään 4.2.2009 tiedustelimme sähköpostitse sihteerin Elina Kaukoselta kurssin ilmoittautumiskäytäntöä ja toimitimme hänelle tarvittavat tiedot ilmoittautumislomaketta varten. Pyysimme häntä myös välittämään kurssin tiedotteen Metropolia ammattikorkeakoulun nettisivuille ja Optisen Alan Tiedotuskeskukseen. Tiedustelimme Kaukoselta myös mahdollisia oikeuksiamme päästä katsomaan ilmoittautuneiden tietoja.

Otimme sähköpostitse yhteyttä myös Optiikan Eettisen Neuvoston jäsenen Taru Korjaan tiedustellen mahdollisia täydennyskoulutuskoulutuspisteitä kurssille osallistuville. Optiikan Eettinen Neuvosto (OEN) tarkoituksena on ohjata optikon ammatinharjoittamista terveydenhuollon ammattihenkilöille annettujen säännösten pohjalta. OEN myönsi kurssille osallistuville 15 täydennyskoulutuspistettä 9.2.2009 tulleessa sähköpostissa. Koimme tämän olevan suuri houkutin osallistujien saamiseksi, sillä työelämässä olevien optikoiden tulee hankkia viiden vuoden aikana 20 täydennyskoulutuspistettä ylläpitääkseen ammattitaitoa (Optiikan Eettinen Neuvosto 2004).

Kurssitiedotteen ja tapahtumakalenterin ilmoituksen laatiminen

Tänään 6.2.2009 laadimme täydennyskoulutuskurssista internet tiedotteen (liite 1), jonka toimitamme Metropolia ammattikorkeakoulun nettisivuille, Optisen alan tiedotuskeskukselle, Suomen Optikoiden Ammattiliiton välittämänä sen jäsenille sekä joidenkin optikkoliikeketjujen sisäisessä postissa levitettäväksi. Tiedote tehtiin Metropolian viralliselle pohjalle, joka on täysin vastaava samaan ajankohtaan järjestettävän Heikkonäköisten apuväline -kurssin tiedotteen kanssa., jotta koulun järjestämien täydennyskoulutuskurssien yhtenäinen ulkoasu säilyy. Saimme kuitenkin vapaat kädet tehdä tekstistä ja sisällöstä sellaisen kuin halusimme, mutta opettajakunnan toiveena oli hillitty ja rento muoto. Saatuamme tiedotteen valmiiksi lähetimme sen sähköpostitse opettajillemme Saija Flinkkilälle, Juha Havukummulle, Sirpa Hämäläiselle, Kaarina Pirilälle ja Kajsa Stenille. Heiltä saamiemme kommenttien perusteella muokkasimme lopullista ilmoitusta hieman, mutta suurimmaksi osaksi se pysyi samana.

Laadimme 15.3.2009 ilmestyvään Optometria-lehden tapahtumakalenteriin ilmoituksen täydennyskoulutuskurssista. Ilmestynyt ilmoitus oli seuraavanlainen: ”4.5,8.5,11.5,15.5 Kertauskurssi forioista ja prismalänsimäri-tyksestä, Metropolia AMK, Helsinki. Lisätietoja ja ilmoittautumiset: [Sähköposteja Tuula Salomaalle](http://www.metropolia.fi/koulutustarjonta/taydennyskoulutus/koulutustarjonta.”</p></div><div data-bbox=)

Olimme ensimmäisen kerran yhteydessä Optisen Alan Tiedotuskeskuksen Tuula Salomaahan 12.2.2009, jolloin lähetimme hänelle laatimamme tiedotteen Optometria-lehden tapahtumakalenteriin. Tiedustelimme häneltä myös mahdollisen ilmaisen mainoksen saamista seuraavaan 15.3.2009 ilmestyvään lehteen. Viimeinen materiaalinjättöpäivä oli 18.2.2009, ja toimitimme sitä ennen hänelle myös laatimamme ilmoituksen. Emme halunneet laittaa lehteen maksullista ilmoitusta, sillä keskusteluamme lehtori Saija Flinkkilän kanssa olimme sitä mieltä, että kurssiamme tulisi voida mainostaa ilmaiseksi vastapalveluksena opettajiemme lehteen tekemille kirjoituksille. Toki ymmärsimme sen, että koska emme ole valmiita maksamaan ilmoituksesta, emme välttämättä saisi sitä lehteen maksavan mai-

nostajan ilmestyessä. Otimme tietoisesti riskin, mutta 15.3.2009 ilmestyneessä lehdessä oli pieni tekemämme lehti-ilmoitus (liite 4).

Internet-ilmoituksen ilmestyminen

Tänään 18.2.2009 ilmestyi aiemmin laatimamme ilmoitus forioiden ja prismalasiäärityksen kertauskurssista (liite 1) koulumme internet sivuille. Ilmoitus on nähtävissä osoitteessa: http://www.metropolia.fi/koulutustarjonta/taydennyskoulutus/koulutustarjonta/kertauskurssi_forioista_ja_prismalasiäärityksesta/. Linkki kurssin ilmoittautumislomakkeeseen löytyy samasta osoitteesta. Ilmoittautumisaika kurssille alkoi välittömästi ja jatkuu 27.3.2009 saakka.

Suoramarkkinointia foriakurssista

Tänään 23.2.2009 toimitimme ilmoitus (liite 1) kurssista seuraaville optisen alan ketjuille: Synsam, Cazze, Instrumentarium, Specsavers ja Silmäsema. Edellä mainitut valitsimme siksi, että kyseisten ketjujen yhteys henkilöiden tiedot olivat jo olemassa. Tarkoituksenamme ei ollut siis tietoisesti valita mitään ketjuja tai jättää joitain pois. Emme myöskään kokeneet tarpeelliseksi selvittää jokaisen Suomessa toimivan ketjun yhteys henkilöä, sillä koimme Optometria-lehden ja SOA:n jäsenkirjeen tavoittavan suurimman osan Suomessa toimivista optikoista. Emme aio tutkimuksessa selvittää, mistä ketjuista mahdolliset osallistujat tulevat, sillä osallistujien määrä tulee olemaan pieni, emmekä koe tämän tiedon olevan tarpeellista.

Lupahakemus Metropolia ammattikorkeakoulun rehtorille 25.2.2009

Anne Rahikan kehotuksesta laadimme lupa-anomuksen (liite 2) koulumme rehtori Riitta Konkolalle kertauskurssin järjestämisestä opinnäytetyönämme. Koska foriakurssi järjestetään opinnäytetyönä, tarvitsimme siihen koulumme rehtorin hyväksynnän. Toimitimme myöhemmin hakemuksen liitteeksi tutkimussuunnitelman (liite 3) johdon sihteerin pyynnöstä. Ennen tutkimuslupahakemuksen lähettämistä tarkistutimme sen opinnäytetyömme ohjaajilla Kaarin Pirilällä ja Juha Havukummulla, jotka puolsivat ha-

kemustamme. Saimme myönteisen päätöksen koulun johdolta sihteerin Kati Enbergin välityksellä 10.3.2009.

Opinnäytetyön ideavaiheen seminaari

Osallistuimme tänään 11.3.2009 ensimmäistä kertaa opinnäytetyön ideaseminaariin. Esitimme seminaarissa opinnäytetyömme aiheen, kerroimme mitä olemme tähän mennessä tehneet ja mitä tulemme tulevaisuudessa tekemään. Seminaarissa saimme vinkkejä opinnäytetyömme teoriaosuuden kirjoittamiseen.

Kurssille ilmoittautuminen

Metropolian ammattikorkeakoulun järjestämien muiden täydennyskoulutuskurssien tavoin ilmoittautuminen foriakurssille tapahtui sähköisesti. Käytimme ilmoittautumisessa valmista e-lomaketta, joka oli samaan aikaan käytössä myös Heikkonäköisen apuvälineet –kurssilla. Ennen ilmoittautumisen alkamista kävimme läpi e-lomakkeen kohdat, ja totesimme sen käyvän sellaisenaan myös meidän kurssillemme. Lomake oli hyvin yksinkertainen ja helppokäyttöinen. Poistimme e-lomakkeesta ainoastaan vaatimuksen toimittaa optikon tai optometristin tutkintotodistus. Ilmoittautumiset vastaanotosta loppuun asti hoiti sihteerin Elina Kaukonen, ja meillä oli ainoastaan tunnukset järjestelmään osallistujien yhteystietojen katsomista varten. Saimme muutaman kerran palautetta kurssille ilmoittautuneilta järjestelmän toimimattomuudesta, joiden viestin välitimme Kaukonen avulla eteenpäin järjestelmän ylläpitäjille.

Ilmoittautumisaika kurssille päättyi 27.3.2009, mutta päätimme jatkaa sitä vielä viikolla mahdollisten uusien osallistujien toivossa. Viimeinen ilmoittautumispäivä oli siis 3.4.2009. Tähän mennessä kurssille oli ilmoittautunut 13 osallistujaa, mutta yksi osallistuja myöhemmin perui tulonsa. Määrä oli pienempi kuin mitä odotimme, mikä on sinänsä harmittavaa. Ilmoittautumisaikaa päättyttyä 3.4.2009 lähetimme kaikille osallistujille sähköpostitse pienen vapaamuotoisen kyselyn, jossa tiedustelimme toiveita kurssil-

la käsiteltävään sisältöön liittyen. Viimeiseksi vastauspäiväksi päätimme 6.4.2009, johon mennessä kuusi osallistujaa vastasi sähköpostiimme.

Osallistujien toiveet eteenpäin Kajsa Stenille

Tiedotimme tänään 7.4.2009 kurssin opettajaa Kajsa Steniä osallistujien toiveista. Purimme aiemmin saamamme sähköpostit, ja luovutimme Stenille paperille kirjoitettuna kaikki toiveet kurssiin liittyen. Hän ottaa toiveet huomioon suunnitellessaan kurssin sisältöä. Tämän enempää me emme osallistu kurssin sisällön suunnitteluun.

Tervetulokirje kurssille osallistuville

Kirjoitimme 9.4.2009 infokirjeen (liite 5) osallistujille kurssia koskien, joka sisälsi tietoa opetuksen ajankohdasta, yleisistä käytännön järjestelyistä, kuten ruokailusta, koulumme sijainnista, kulkuyhteyksistä ja autopaikotuksesta. Saatekirjeen tulee olla lyhyt ja ytimekäs, ja kertoa kaikki oleellinen tieto liittyen sijaintiin, aikatauluun ja muihin oleellisiin asioihin (Heikkilä 1999: 60). Allekirjoitimme kirjeet itse ja lisäsimme niihin yhteystietomme mahdollisia yhteydenottoja varten. Kirjeen liitteenä lähetimme värillisen kartan (liite 5), johon merkitsimme parkkipaikat ja lähimmät bussipysäkit. Kirjeet postitettiin 16.4.2009. Kajsa Sten toimitti meille valmiin kurssimateriaalin 28.4.2009, jonka kopioimme jokaiselle osallistujalle materiaalikansioon. Kansioon tuli myös Metropolian mustekynä ja linkki ortoptisia harjoitteita sisältävälle internetsivulle.

Kurssin valmistelua

Teimme tänään 10.4.2009 valmiiksi opastekyltit luokkahuoneen löytämisen helpottamiseksi. Opastekylttien tulisi olla selkeitä ja niitä tulee olla mieluummin liikaa kuin liian vähän (Häyrinen – Vallo 2008: 162). Tämän vuoksi teimme opastekyltit mahdollisimman yksinkertaisesti tietokoneella. Kylteissä oli nuoli opastamassa kulkusuuntaa, ja kyltit oli sijoitettu mahdollisimman lähelle toisiaan. Hyvästä suunnittelusta huolimatta unohdimme hienot kylttimme kotiin, joten jouduimme ensimmäiseksi kurssipäi-

väksi askartelemaan uudet. Seuraavana opetuspäivänä pääsimme hyödyntämään aiemmin laatimiamme kylttejä.

Kyselylomakkeen työstäminen

Teimme alustavat kysymykset kertauskurssin osallistujille tarkoitettuihin kyselyihin pääsiäislomalla 10–13.4.2009. Keskustelimme 22.4.2009 pidetyssä opinnäytetyön palaverissa tarkemmin kurssin lopussa annettavista kurssitodistuksista, kyselylomakkeiden kysymyksistä ja niiden tekstimuodosta sekä halusimme ohjaajiltamme palautetta lopullisten kyselylomakkeiden kirjoittamisen tueksi. Muokkasimme kyselylomakkeita ja kurssitodistusta saamamme palautteen mukaan ja lähetimme ne vielä kertaalleen tarkastettavaksi. Saatuamme niille hyväksynnän, kopioimme kyselyt itse ja lähetimme todistusohjan Elina Kaukoselle. Hän toimitti valmiit kurssitodistukset koululle.

Kurssin ensimmäisenä päivänä 4.5.2009 kävimme ennen opetuksen alkua tervehtimässä ja esittäytymässä kurssille osallistujille. Esittäytyminen on tärkeää ja kuuluu hyviin tapoihin. Se olisi hyvä tehdä kurssin alussa, jolloin osallistujat tietävät kenen puoleen tarvittaessa kääntyä (Häyrinen - Vallo 2008: 202–203). Emme valitettavasti enempää päässet opetuskerroilla käymään oman lukujärjestyksen vuoksi. Kurssin ensimmäisenä päivänä osallistujat täyttivät alkukyselyn (liite 7) ja kurssin viimeisenä päivänä 15.5.2009 loppukyselyn (liite 8). Kurssin opettaja Kajsa Sten teetätti kyselyt osallistujilla ja toimitti ne myöhemmin meille. Viimeisenä opetuspäivänä Sten jakoi myös osallistujille kurssitodistukset (liite 9). Yksi osallistuja ei päässyt tulemaan viimeiselle kerralle, joten annoimme hänelle jo aiemmin loppukyselyn täytettäväksi ja toimitimme todistuksen jälkikäteen postitse.

Kurssille osallistuneiden tiedot Taru Korjalle

Lähetimme 15.5.2009 sähköpostitse Taru Korjalle listan kurssille osallistuneista. Hän toimittaa tiedot eteenpäin Optiikan Eettiseen Neuvostoon,

joka myöntää täydennyskoulutus pisteet osallistuneille. Yhtä osallistujaa lukuun ottamatta kaikki saivat 15 koulutus pistettä.

Tapaaminen opinnäytetyönohjaajien kanssa

27.8.2009 tapasimme ohjaajamme Kaarina Pirilän ja Juha Havukummun. Toimitimme aiemmin sähköpostitse kirjoittamaamme teoriaa ja päiväkirjaosion. Tapaamisemme aiheena olivat opinnäytetyömme teoriaosuuden sisältö sekä kyselylomakkeiden tulosten purku ja analysointi. Sovimme tapaamisen Kaarina Pirilän kanssa maanantaille 31.8.2009, jolloin syötimme kyselylomakkeiden tiedot SPSS-ohjelmaan. Aloitimme aineistoanalyysin 8.9.2009.

Sähköposti Oulun Seudun Ammattikorkeakouluun

Lähetimme 31.8.2009 sähköpostia Oulun seudun Ammattikorkeakoulun opettajalle Leila Karjalaiselle. Tiedustelimme häneltä vuoden 1996 opetussuunnitelmaa, sillä yksi kurssin osallistuja oli valmistunut kyseisenä vuonna Oulusta. Olisimme halunneet perehtyä opetussuunnitelmaan saadaksemme tietoon, kuinka paljon Oulussa on opetettu kertauskurssilla opetettavista aihealueista. Olimme saaneet Helsingistä valmistuneiden optikoiden opetussuunnitelmia eri vuosilta ja tarkoituksenamme oli verrata näitä keskenään. Emme kuitenkaan saaneet Karjalaiselta vastausta, vaikka lähetimme saman viestin myöhemmin uudelleen.

Opinnäytetyömme hiomista

Osallistuimme 16.9.2009 pidettyyn toiseen opinnäytetyöseminaariin, jossa kerroimme, mitä olemme tehneet aiemmin, mitä teemme nyt ja mitä tulemme vielä tekemään. Valmistimme seminaariin power point -esityksen ja kahden A4-mittaisen tiivistelmän.

Seminaarin jälkeen tapasimme ohjaajamme 9.10.2009 Kaarina Pirilän ja keskustelimme hänen kanssaan mahdollisista muutoksista teoriaosuuteen. Kävimme 14.10.2009 tapaamassa viestinnän opettajaa Marianne Roivasta,

semme on kokonaistutkimus. Kokonaistutkimuksessa perusjoukon koko otantayksikkö on tarkastelun kohteena (Heikkilä 1999: 29.) Tutkimuksemme perusjoukko koostuu 12 kurssin osallistujasta, joista 5 on miehiä. Nuorimmat kurssin osallistujat olivat 32-vuotiaita ja vanhimmat 63-vuotiaita. Osallistujat olivat valmistuneet 1968–2006 välisenä aikana yhtä lukuun ottamatta Helsingistä. Työkokemusta heillä oli neljästä kuukaudesta 46 vuoteen. Saimme mielestämme kirjavan perusjoukon tutkimuksemme.

Kyselylomakkeen laatiminen sisältää eri vaiheita, joihin kuuluvat tutkittavien asioiden nimeäminen, rakenteen suunnittelu ja muotoilu, lomakkeen esitetaus ja korjaus sekä viimeistely. Hyvän tutkimuslomakkeen tunnusmerkkejä ovat mm. hyvin aseteltu teksti ja kysymykset, kysymyslomake on selkeä, siisti ja looginen, ja se, että kysymyksessä kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan. Lomakkeessa tulee olla kontrollikysymyksiä, joilla saadaan varmistettua vastausten luotettavuus. Oikea kohderyhmä ja hyvät kysymykset ovat tutkimuksen onnistumisen edellytyksenä. (Heikkilä 1999: 47–48.)

Kyselylomakkeemme sisälsivät avoimia kysymyksiä, suljettuja eli vaihtoehtoja antavia kysymyksiä sekä sekamuotoisia kysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä halusimme saada monipuolisempaa tietoa kysymistämme asioista. Annoimme joihinkin kysymyksiin valmiita vastausvaihtoehtoja, jotka oli luokiteltu Likertin asteikolla arvoilla 1–5. Halusimme yhdeksi vastausvaihtoehdoksi ”en osaa sanoa”, vaikka tiesimme, että se voi heppoudellaan olla houkutteleva vaihtoehto. Tämä sen vuoksi, ettei kysymyksiin jätettäisi vastaamatta, jos asiasta ei ollut mielipidettä. Sekamuotoisissa kysymyksissä annoimme myös ”muu, mikä?” –vaihtoehdon, jolla halusimme varmistaa meiltä mahdollisesti unohtuneen vastausvaihtoehdon.

Ensimmäinen kysely oli vapaamuotoinen sähköposti, jolla selvitimme kurssin opetukseen ja sen sisältöön liittyvät mahdolliset toiveet ja odotukset. Lähetimme kaikille 12 ilmoittautuneelle sähköpostin, kun olimme saaneet tiedon osallistujan rekisteröitymisestä kurssille. Pyysimme osallistujia kertomaan vapaamuotoisesti, mistä he halusivat lisää tietoa, mitä aihealueita he halusivat painotettavan ja mistä he eivät mahdollisesti kaipaa opetusta. Aihesanoina sähköpostissa käytimme ainoastaan forioita, reservejä, prismaalasimääritystä ja ortoptiikkaa, joten annoimme osallistujille vapauden itse muotoilla vastauksensa. Painotimme myös, että sähköpostiin vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Kaiken kaikkiaan saimme kahdeksan vastausta, jotka kokosimme ja toimitimme opettaja Kajsa Stenille.

Alkukyselyllä (liite 7) selvitimme tutkittavien taustatietoja, osaamisen tasoa, työskentelykäytäntöjä ja aihealueet, joista vastaaja kaipasi lisäopetusta. Kyselyn alkuosa oli taustatieto kyselyä, joihin oli helppo jokaisen vastata (Heikkilä 1999: 48). Suurimmaksi osaksi kysely muodostui väittämistä, esimerkiksi ”Kaipaen lisää opetusta ortoptiikasta.”, joihin annoimme valmiit vastausvaihtoehdot numeroilla 1–5. Numero 1 oli ”täysin samaa mieltä”, numero 4 ”täysin eri mieltä” ja viisi ”en osaa sanoa”. Kyselyn loppuosassa pyysimme osallistujia arvioimaan nykyistä osaamisen tasoa kouluarvosanoilla 4–10.

Alkukysely sisälsi varsinaisen kyselylomakkeen lisäksi saatekirjeen. Sen tehtävänä on motivoida vastaajaa täyttämään lomake. Saatekirjeen tulee olla tarpeeksi lyhyt ja kohtelias, minkä vuoksi muotoilimme kirjeestämme lyhyen ja ytimekkään. Saatekirjeessä kerroimme tutkimuksemme toteuttajat ja tavoitteet, kyselyn vastaamisen luottamuksellisuuden ja anonymitietin, sekä kiitimme etukäteen siihen vastaamisesta. Allekirjoitimme saatekirjeen itse ja lisäsimme alle yhteystietomme mahdollisia yhteydenottoja varten. (Heikkilä 1999: 60.)

Kurssin loppukyselyn (liite 8) tarkoituksena oli selvittää, miten kurssi vastasi osallistujien odotuksia, oliko siitä heille hyötyä, ja kuinka hyvin onnistuimme kurssin organisoinnissa. Kyselyn alussa osallistuja arvioi osaamistaan kouluarvosanoin kurssia ennen ja sen jälkeen. Selvitimme, mistä osallistuja koki saaneensa tarpeeksi opetusta, ja mistä olisi kaivannut lisää. Loppukyselyn viimeiset kysymykset olivat avoimia, joilla halusimme saada monipuolista kurssipalautetta ja mahdollisia parannusehdotuksia. (Heikkilä 1999: 49)

Testautimme alku- ja loppukyselyn viidellä henkilöllä ennen kyselyiden toimeenpanemista. Heistä kaksi ei ollut optisella alalla, ja he arvioivat vain kyselylomakkeidemme tekstimuotoa ja selkeyttä. Hyväksyimme kyselylomakkeemme myös opinnäytetyömme ohjaajilla. Saimme paljon positiivista palautetta, mutta myös muutamia parannusehdotuksia. Saamamme palautteen myötä muutimme kyselylomakkeitamme lopulliseen muotoon. Olemme havainnollistaneet saamaamme kurssipalautetta osallistujien täyttämien kyselyistä otettujen suorien lainausten avulla.

7.2 Kyselyiden tulosten analysoiminen SPSS-ohjelmalla

Käytimme tulosten analysoinnissa SPSS-ohjelmaa. Luokittelimme tulokset keskiarvojen mukaan sekä laskimme korrelaatiokertoimia ja merkitsevyyttä eri muuttujien välillä.

Vertasimme tuloksiamme myös korrelaatiokerroimen, r , avulla. Muuttujien välisen yhteyden voimakkuutta mitataan matemaattisesti korrelaatiokerroimella (Holopainen - Pulkinen 2008: 233.) Kahden muuttujan väliselle riippuvuudelle tavallisimmin käytetty mitta on Pearsonin korrelaatiokerroin. Se mittaa lineaarisen riippuvuuden voimakkuutta. Korrelaatiokerroin r on aina -1 ja $+1$ välillä oleva reaaliluku. Jos kerroin on lähellä arvoa $+1$, on muuttujien välillä voimakas, positiivinen korrelaatio, ja sitä kuvaava suora on nouseva. Jos taas kerroin on lähellä arvoa -1 , on muuttujien välillä voimakas, negatiivinen korrelaatio. (Holopainen - Pulkinen 2008: 233–234; Heikkilä 1999: 88–89.)

Parittaisella t-testillä mitataan yhdestä havainnosta otetun kahden eri mittauksen välistä riippuvuutta. Mittaukset voivat olla esimerkiksi jonkun tapahtuman ennen ja jälkeen – mittauksia. Verrannollisten pariin t-testillä lasketaan havainnosta otettujen mittausten välinen erotus, ja tutkitaan poikkeako erotuksen keskiarvo nolosta. Kun erotuksen keskiarvo on positiivinen, on jälkimmäisen mittauksen tulos ensimmäistä parempi. (Kanniainen - Lepola - Muhli - Rasi 2007: 82) Käytämme tutkimuksessamme parittaista t-testiä analysoimaan kurssin osallistujien osaamisen tasoa ennen ja jälkeen kurssia. Saadut arvot kertovat meille, onko osaamisen taso kurssin aikana noussut, eli onko kurssi ollut hyödyllinen. Parittaisen t-testin tärkeimpänä tuloksena saadaan merkitsevyydestä kertova *Sig.*-arvo.

P-arvo eli Significance tai *Sig.* kertoo tuloksen luotettavuudesta ja merkitsevyydestä. Tilasto-ohjelmat laskevat automaattisesti hylkäämisvirheen todennäköisyyden, joka osoittaa, kuinka suuri on väärin saadun tuloksen todennäköisyys. Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä, kun p-arvo on yhtä suuri tai pienempi kuin 0,001. Tulos on tilastollisesti merkitsevä, kun p on välillä 0,001–0,01. Tilastollisesti melkein merkitsevä tulos on silloin, kun p on 0,01–0,05 välillä. (Holopainen - Pulkinen 2008: 177.)

7.3 Sähköpostitoiveet

Saimme kurssille osallistuvilta sähköpostitse kahdeksan vastausta, joissa he kertoivat toiveita kurssiin liittyen. Useassa vastauksessa toivottiin yksinkertaista perustietoa forioista, prismalasiäärityksestä, reserveistä ja ortoptiikassa. Kurssin toivottiin antavan varmuutta ja auttavan jokapäiväisessä optikon työssä. Vinojen suuntien prismalasi korjauksen määrittäminen ja ortoptiikka olivat myös kaivattuja osa-alueita. Olemme koonneet saamamme viestit alle. Toimitimme saamamme viestit auki kirjoitettuna Kajsa Stenille. Sten huomioi osallistujien toiveet suunnitellessaan kurssin oppimateriaalia.

”ei kauheesti toiveita...ehkä kaipaan ihan sitä perustietoa jokapäiväiseen työhön - ei mitään hienouksia:-)”

”Yleisesti ottaen itse koen kertauksen kaikista yllä mainituista asioista hyödylliseksi. Tuleehan prismalaseja määrättyä silloin tällöin, mutta sellaista varmuutta haluaisi asiaan lisää. Periaatteet tietää, mutta aina joutuu kertaamaan mielessään mm. reservien mittaukset jne. eli takaraivosta ne eivät tule. Täytyy ehkä kuitenkin todeta, että ortoptiikka on huonoiten hallussa oleva asia.”

”Minun kyllä täytyy myöntää, että kaikki noi teidän antamat osa-alueet kaipaavat kertausta. Siinähan oli hyvä runko. Innolla odotan kurssia.”

”Miten määritellään prismalasi, jos asiakkaalla on sekä horisontaalista ja vertikaalista foriaa?”

”Ei kirjallista työtä!!”

”Varmasti on hyvä kerrata kaikki, mutta ehkä prismalasiäärityksen tekemiseen kaipaisi enemmän apua ja samoin vinyjen suuntien määrittämiseen. Lienevät aika harvinaisia, mutta.. Käytännön kokemuksia ja vinkkejä siitä, miten on selvinnyt haasteellisista tapauksista. Olisiko mahdollista vielä kurssin aikana kertoa toiveita? Ajatuksia saattaa herätä enemmän, kun taas oikein ajan kanssa paneutuu ko. asioihin.”

”Toivoisin opetusta ortoptiikasta, harjoitusten ohjaamisesta lapsille, forioiden mittauksesta ja niiden vaikutuksesta käytännön lasimääritykseen. + Vinot prismat!”

7.4 Alkukyselyn tulosten analysointi

Kysyimme alkukyselyssä (liite 7) taustatietojen lisäksi, mistä osallistujat olivat saaneet tietää kurssista. Vaihtoehtomme olivat A. sähköpostitse työpaikalla, B. SOA:n jäsenkirjeen kautta, C. Optometria-lehden tapahtumakalenteri tai ilmoitus, D. kuulin ystävältä/kollegalta tms. ja E. muuten, miten. 50 % osallistujista sai tietää kurssista SOA:n jäsenkirjeen kautta ja 30 % sähköpostitse työpaikalla. Loput 20 prosenttia saivat tietää siitä www.optometria.fi -sivuilta tai oman sähköpostin kautta. Mielenkiintoista oli, että yksikään osallistuja ei ollut saanut tietoa kurssista Optometria-lehden tapahtumakalenterista tai ilmoituksesta, joiden odotimme tavoittavan paljon optikoita.

Oletimme, että mitä vanhempi ja mitä aikaisemmin valmistunut optikko on kyseessä, sitä vähemmän hän on kokenut saaneensa opetusta ortoptiikasta sekä forioiden ja reservien mittaamisesta. Saimme merkittäviä tuloksia tukemaan oletustamme, kun esimerkiksi vertasimme väittämää ”kun opiskelin, sain riittävästi opetusta ortoptiikasta” suhteessa ikään ($p=0,002$, $r=0,789$) ja valmistumisvuoteen ($p=0,00$, $r=-0,863$). Forioiden, reservien ja prismalasin määrityksen kannalta tulokset ovat samansuuntaisia, mutta eivät kuitenkaan yhtä merkittäviä. Luokittelimme tutkittavat kahteen eri joukkoon siten, että vuonna 1999 ja sitä ennen valmistuneet sekä vuonna 2000 ja sen jälkeen valmistuneet. Luokittelimme osallistujat myös työkokemuksen mukaan siten, että 19 vuotta tai vähemmän optisella alalla työskennelleet ja 20 vuotta tai enemmän työskennelleet.

Koska optikon ammatti on aikojen saatossa muuttunut teknisestä käsityöläisammattista kohti asiakaspalvelutyötä, jossa pääpaino optikoilla on näöntarkastusten tekemisessä, oletimme, että aiemmin valmistuneille optikoille ei ole opetettu paljon forioita, reserviä, prismalasin määritystä ja ortoptiikkaa. Vertasimme väittämiä ”haluan oppia mittaamaan reservit paremmin” ja ”haluan oppia tekemään prismalasin määrityksen paremmin” suhteessa ikään, valmistumisvuoteen ja kokemusvuosiin. Aiemmin valmistuneet ($p=0,002$, $r=-0,796$), vanhemmat ($p=0,001$, $r=0,821$) optikot, joilla on pitkä työkokemus ($p=0,001$, $r=0,818$), haluavat oppia mittaamaan reservit muita paremmin. Iältään vanhemmat optikot haluavat myös oppia tekemään prismalasin määrityksen paremmin ($p=0,003$, $r=0,771$).

Tutkimuksessamme tuli ilmi, että henkilöt, jotka kaipaavat opetusta joko forioista, prismalasilasimäärityksestä tai reserveistä, kaipaavat sitä myös muista edellä mainituista aihealueista. Väittämien välillä oli suuri, positiivinen korrelaatiokerroin, joka vaihteli 0,837 ja 0,939 välillä. Tilastollisesti tulokset olivat erittäin merkittävät, sillä p -arvo oli joko 0,000 tai 0,001. Tutkimuksemme mukaan optikot kokivat osaavansa foriat parhaiten.

Pyysimme tutkittavia antamaan itselleen kouluarvosanan 4-10 nykyiseen osaamisen tasoon liittyen. Keskiarvo forioiden mittaamisessa oli 7,21 ja reservien mittaamisessa 5,98. Keskiarvo prismalasilasimäärityksessä oli 7,16, ja ortoptiikassa 5,67. Myös keskiarvojen perusteella tehdyt analyysit osoittavat, että foriat koetaan osaavan parhaiten ja ortoptiikka huonoiten. Mielenkiintoista oli myös reservien huono keskiarvo ja prismalasilasimäärityksen saama hyvä keskiarvo.

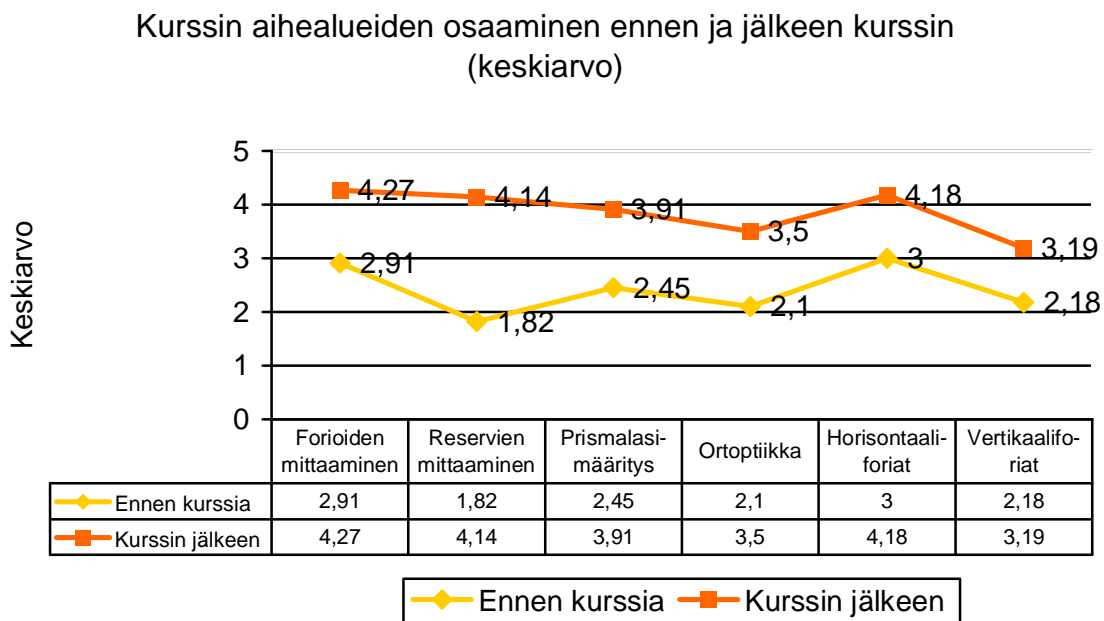
7.5 Loppukyselyn tulosten analysointi

Loppukyselyn (liite 8) tulokset osoittavat sen, että kurssi vastasi osallistujien odotuksia, heidän osaamisensa taso parantui, he olivat tyytyväisiä opetukseen ja kokivat, että kursista on hyötyä työelämään. Osallistujilta saadun palautteen mukaan kurssin organisointi onnistui hyvin ja saimme siitä paljon kiitosta. Erityisen kiitollisia osallistujat olivat kurssin opettaja Kajsa Stenin ammattitaidosta ja innokkuudesta aihealuetta kohtaan.

Vertasimme ja analysoimme parittaisen t -testin avulla osallistujien osaamisen tasoa eri aihealueilla ennen ja jälkeen kurssin. Tulokset osoittivat, että kehitystä on tapahtunut jokaisella aihealueella erittäin merkittävästi, sillä $Sig.$ -arvot olivat ortoptiikkaa lukuunottamatta kaikissa 0,000. Kysyttäessä reservien mittaamisen osaamista ennen ja jälkeen kurssin, saimme t -arvoksi -11,955 ja df -arvoksi 10. Prismalasilasimäärityksen kohdalla tulokset olivat $t=-5,164$ ja $df=10$. Osaamisen kehittyminen ortoptiikassa ($t=-5,250$, $df=9$) kurssin aikana oli myös erittäin merkittävää, mutta sen $Sig.$ -arvo oli 0,001.

Verratessamme keskiarvojen, ka avulla osallistujien osaamisen tasoa ennen ja jälkeen kurssin oli selvästi nähtävissä, että parannusta on tapahtunut jokaisella aihealueella. Eniten kehitystä tapahtui reservien mittaamisessa, jossa keskiarvo nousi 1,82 aina 4,14 asti osallistujien arvioidessa osaamistaan asteikolla 1–5. Seuraavaksi eniten kehittyivät taidot vertikaaliforioista ($ka=2,18$ ja 3,91). Ortoptiikan ($ka=2,10$ ja 3,50), prisma-

lasimäärityksen ($ka=2,45$ ja $3,91$) ja forioiden mittaamisen ($ka=2,91$ ja $4,27$) keskiarvot nousivat lähtötilanteesta keskimäärin $1,4$ yksikköä, mikä osoittaa opetuksen olleen tarpeellinen. Vähiten oppimista tapahtui horisontaaliforioissa ($ka=3,0$ ja $4,18$), mutta kurssia ennen foriat koettiin osaavan parhaiten.

KUVIO 1. Kurssin aihealueiden osaamisen keskiarvot ennen ja jälkeen kurssia

Kysyessämme osallistujilta, mikä kurssissa oli heidän mielestään hyvää (kysymys nro 11, liite 8) saimme vastaukseksi mm. opetuksen käytännönläheisyyden, selkeyden ja yksinkertaisuuden. Ainoa esiin noussut kehittämissuositus (kysymys nro 12) oli lisätä käytännön harjoituksia kurssin sisältöön. Eniten kiitosta sai kurssin opettaja Kajsa Sten, jota keuhuttiin hyväksi, innostuneeksi ja loistavaksi opettajaksi.

”Hyvää kertausta, hyvä että lähdettiin perusasioista, ei oletettu että on muistissa.”

”Käytännönläheisyys ja opetus oli ihan tosi ihanan ”yksinkertaista”

”mielenkiintoinen kokonaisuus, hyvä opettaja”

”loistava opettaja, käytännönläheisyys, esimerkit!”

”tehokas ja selkeä opetus, KIITOS KAJSA”

Pyytäessämme palautetta kurssin organisoinnista saimme kiitosta selkeästi ja hyvin organisoidusta kurssista, joka oli tehty helpoksi osallistujalle. Kurssin aikataulun jakaminen neljälle eri päivälle sai osalta kurssilaisista hyvää palautetta ja osalta taas huonoa. Kurssin organisoinnista saatu huono palaute koski ainoastaan aikataulutusta. (kysymykset 13–14)

”Pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tulevalle peräkkäiset päivät olisivat paremmat.”

”hyvää oli, että jaettu monelle eri kerralle.”

”Ehkä opetus kokopäiväistä, puolipäivää hankalampi järjestää töiden kannalta/ matkaksi 3 koko päivää”

”selkeästi organisoitu”

Kyselylomakkeemme lopussa pyysimme vielä mahdollista muuta palautetta kurssiin liittyen. Tässäkin osiossa esille nousivat toiveet kurssin aikataulutuksesta peräkkäisille päiville. Lisäksi opettaja Kajsa Sten sai positiivista palautetta osallistujilta tässäkin kysymyksessä.

”Kurssi oli hyvä, mielenkiintoinen, ei turhia paineita esim. kirjallisen työn tekemisestä. Kurssi teki elämän haastavammaksi näöntarkastushuoneessa. ”

”Kiitos!! Hyvä opettaja!”

”Perjaintaitunnit yhdelle päivälle ja esim. 3 pvää putkeen ja yksi myöhemmin. Kaikki optikot eivät asu Stadissa.”

”Kurssin voisi järjestää niin, että kauempaakin tulevat huomioitaisiin -> kurssipäivät peräkkäin.”

”todella tarpeellinen kurssi ja hyvä järjestely ja hyvä ope! (aurinko)”

Kaiken kaikkiaan kurssi sai organisoinniltaan ja sisällöltään lähes poikkeuksetta hyvää palautetta, josta olemme päätelleet, että kurssi on ollut menestys ja vastannut osallistujien sille antamiin odotuksiin.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme lähtökohtana oli tarjota optisella alalla työskenteleville optikoille mahdollisuus kerrata aiemmin opittua ja oppia uutta forioista, reserveistä, prismalasinäilyksestä ja ortoptiikasta. Tällaisia ”kertauskursseja” on tarjolla vähän, ja ymmärryksemme mukaan sellaisille on kysyntää eri aihealueista. Kiihtyvässä optisen alan kilpailussa koemme optikoiden ammattiosaamisella olevan erittäin suuri merkitys, jolloin itsensä ja ammattitaitonsa kehittäminen on tulevaisuudessa yhä suuremmissa roolissa. On käynyt ilmi, että kurssilla käytyjä aihealueita on käsitelty optikkokoulussa eri aikakausina hyvin eri laajuisesti. Myös tämä oli yhtenä syynä innokkuuteemme järjestää kurssi. Opinnäytetyömme on mielestämme ammatillisesti merkittävä ja työelämälähtöinen.

Vastaavanlaisia täydennyskoulutuskursseja ei ole järjestetty opinnäytetyönä, mutta optometristiopiskelijoille suunnattuja vapaasti valittavia –kursseja on. Nämä opinnäytetyöt eivät varsinaisesti olleet avuksi, mutta saimme niistä vähän suuntaa. Meillä ei myöskään ollut mitään aikaisempaa kokemusta kurssin organisoinnista. Oli yllättävää huomata, kuinka paljon työtä kurssin järjestäminen teetti. Haasteita ja uutta opittavaa oli paljon.

Tavoitteenamme oli saada kurssille 24 optikkoa, mutta osallistujia oli lopulta 12, yhden peruessa ilmoittautumisensa viime hetkellä. Kurssille asettamamme vähimmäistavoite täyttyi. Olisimme tietenkin toivoneet suurempaa osanottajamäärää, mutta yritimme parhaamme. Mahdollisia syitä alhaiseen osallistujamäärään voi olla kurssin hinta, laiskuus osallistua lisäkoulutukseen, toteutuspaikkakunta ja kurssin aikataulutus. Saimme mielipiteitä puolesta ja vastaan kurssin jakamisesta usealle eri päivälle. Vallitseva mielipide

kuitenkin oli, että osallistuminen olisi ollut helpompaa, jos kurssi olisi järjestetty peräkkäisinä päivinä. Saimme mm. sähköpostin oululaiselta optikolta, joka halusi tietää, mikä takia täydennyskoulutukset järjestetään hänen mielestään aina Helsingissä. Yksi osallistujakin kommentoi, että ”kaikki optikot eivät asu Stadissa”. Jos nyt järjestäisimme kurssin uudelleen, toteuttaisimme sen peräkkäisinä päivinä, jotta muualtakin Suomesta olisi mahdollista osallistua kursseille.

Mitä muuta tekisimme nyt kurssilla toisin aikataulutuksen lisäksi? Emme olleet aiemmin tehneet kyselyitä, emmekä laatimisvaiheessa tajunneet ottaa kaikkia vaadittuja asioita huomioon. Mietimme paljon sanamuotoja ja mitä haluaisimme kyselyillämme saada selville. Siitä huolimatta, että muokkasimme kysymyksiä moneen kertaan ja luetimme kyselyitä useilla eri ihmisillä, tekisimme nyt niistä hieman erilaisia: jättäisimme joitain asioita kokonaan pois, vaihtaisimme sanamuotoja ja kysyisimme jotain lisää.

Arvoitukseksi jää, olisiko aggressiivisemmalla kurssin markkinoinnilla saavutettu suurempi osallistujamäärä. Epäilemme kuitenkin sitä, sillä nykyisistä osallistujista yksikään ei saanut tietoa kurssista Optometria-lehden välityksellä. Todennäköisesti laajempi mainonta Optometria-lehdessä ei olisi nostanut osallistujamäärää. Koulumme ei lupautunut osallistumaan lehden mainostilan kustannuksiin, jonka vuoksi keskityimme enemmän suoramarkkinointiin sähköpostitse. Tämä osoittautuikin tutkimustulosten mukaan kannattavammaksi ja onnistuneeksi ratkaisuksi. Näin jälkikäteen ajateltuna sähköpostitse tapahtuneen suoramarkkinoinnin olisi voinut aloittaa aikaisemmin ja laajemmin.

Kurssin markkinointi olisi voinut olla ulkoasultaan rennompaa ja epävirallisempaa, jolloin kurssin mainonta olisi erottunut muusta optisen alan täydennyskoulutusmainonnasta. Metropolia ammattikorkeakoulun yhteisen linjan säilyttämisen vuoksi tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista.

Kurssin toteutuksessa onnistuimme mielestämme hyvin ja saavutimme itsellemme asettamamme tavoitteet. Käytännön järjestelyt sujuivat suunnitellusti, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, ja saimme kaikki asiat hoidettua aikataulussa. Pidimme koko järjestämisprosessin ajan tarkkaa tehtäväälistää, jonka avulla juoksevien asioiden hoitaminen oli helpompaa. Tehtäväälistasta huolimatta unohdimme ensimmäisenä opetuspäivänä tarvittavat luokkaopasteet, emmekä muistaneet antaa yhdelle ensimmäiseltä kerralta poissa olleelle alkukyselylomaketta jälkikäteen täytettäväksi.

Opinnäytetyössämme teettämienne kyselyiden tulosten luotettavuutta saattaa heikentää kurssille osallistuneiden mahdollinen halu miellyttää meitä antamalla liian positiivista palautetta. Tuloksia on saattanut heikentää kurssilaisten välinpitämättömyys palautteenantoa ja kyselylomakkeiden käyttöä kohtaan. Koemme kuitenkin, että kyselyiden tuloksia heikentäviä kohtia on ollut vähän, emmekä usko että yllämainitut asiat ovat voineet suuresti vaikuttaa tuloksiin. Kyselyidemme tulokset eivät ole laajasti yleistettävissä, sillä kyselyihin vastanneiden määrä on alhainen. Pohdimme myös ovatko osallistujat olleet liian kriittisiä omaa osaamistaan kohtaan, eivätkä siksi ole uskaltaneet antaa alku- ja loppukyselyssä itselleen kiitettävää arvosanaa osaamisestaan.

Saimme opinnäytetyöprosessin aikana useilta tahoilta apua. Erityisen kiitollisia olemme yhteistyöstä sihteerin Elina Kaukoselle. Hän hoiti mm. useita meille käyttöoikeuksien vuoksi mahdottomia asioita, kuten laskutuksen, ilmoittautumisen vastaanoton, laittojen laatimamme tiedotteen internetiin ja tulosti laatimamme todistukset osallistumisesta. Opettajamme Sirpa Hämäläinen ja Saija Flinkkilä auttoivat meitä koulun byrokratiamaailman kanssa. Tietoteknisissä ongelmissa saimme apua opettaja Sami Grönbergiltä. Opinnäytetyömme ohjaajat Kaarina Pirilä ja Juha Havukumpu auttoivat meitä koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Työmme onnistumisen kannalta merkittävin rooli oli kurssin opettajan Kajsa Stenillä. Sten oli onnistunut rakentamaan kurssista mielenkiintoisen ja innostavan oppimiskokonaisisuuden ottaen huomioon osallistujien taustatiedot ja odotukset opetettavaa asiaa kohtaan. Kurssipalautteesta päätellen Sten on onnistunut hyödyntämään konstruktivismia parhaimmillaan. Stenin kanssa yhteistyö oli vaivatonta ja kaikki eteni todella sujuvasti. Oletuksemme on, että kurssi ei olisi onnistunut näin hyvin ilman hänen innostustaan ja tarmokkuuttaan aihetta kohtaan. Lähes jokaisessa loppukyselylomakkeessa oli erikseen kiiteltä Steniä ja hänen opetustaan. Suurin kiitos opinnäytetyömme kannalta kuuluu Stenille.

Opinnäytetyömme kirjoittajina olemme vastuussa julkaistusta tekstistä, tulosten luotettavuudesta, oikeakielisyydestä sekä lähdeviittauksista ja sitaateista. Olemme tehneet voitavamme, jotta kurssin osallistujat eivät olisi tunnistettavissa, ja heidän anonymiteettinsä säilyisi, vaikka käsittelemämme asia ei ole arkaluontoinen eikä henkilökohtainen. Olemme pyrkineet siihen, että opinnäytetyömme raportointi ei ole harhaanjohtavaa tai puutteellista, sillä hyvään tutkimukseen ja sen raportointiin ei kuulu plagiointia, septi-

tämistä, yliyleistämistä, huolimaton tutkimustyötä tai harhaanjohtavaa raportointia eikä aiheeseen liittyvien tutkimuksien huomiotta jättämistä. Teettämämme kyselyt olemme asianmukaisesti hävittäneet opinnäytetyön palautuksen jälkeen.

Jatkotutkimusehdotuksina esitämme kattavaa ja perusteellista tutkimusta siitä, miltä aihealueilta optikot kaipaavat lisää tietoa ja koulutusta. Oletamme kuulemamme perusteella, että tarvetta on eri aihealueilta. Aiempaa suurta tutkimusta aiheesta ei ole, jonka vuoksi jouduimme pohjaamaan meidänkin työmme kuulopuheisiin ja opinnäytetöihin, joissa on kysytty 10–20 optikon mielipidettä. Täydennyskoulutuksen järjestäminen muistakin näöntutkimuksen osa-alueista olisi mahdollisesti tarpeellista, koska valmistuneille optikoille on täydennyskoulutusta tarjolla vähän. Mielestämme täydennyskoulutuksen järjestäminen opinnäytetyönä on haasteellista ja työelämälähtöistä, jonka vuoksi tämän kaltaisia opinnäytetöitä voisi toteuttaa lisää. Mielenkiintoista olisi myös selvittää, onko eri optikkoliikeketjujen välillä eroa lisäkoulutukseen hakeutumisessa, ja kannustavatko ketjut optikoita eri tavoin hakeutumaan lisäkoulutukseen.

LÄHTEET

- Airaksinen, Tiina – Vilkkä, Hanna 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Antikainen, Ari 1998: Kasvatus, elämänkulku ja yhteiskunta. 1. painos. Helsinki: WSOY.
- Antikainen, Ari – Koski, Leena – Rinne, Risto 2000: Kasvatussosiologia. 1.painos. Helsinki: WSOY.
- Boud, David – Feletti, Grahame I. (toim.) 2000: Ongelmalähtöinen oppiminen. Uusi tapa oppia. Helsinki: Hakapaino.
- Byman, Reijo 2002: Voiko motivaatiota opettaa? Teoksessa Kansanen, Pertti – Uusikylä, Kari (toim.): Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: PS-kustannus. 25–41.
- Cotter, Susan A. 1994: Clinical uses of Prism A Spectrum of Applications. USA. Mosby.
- Ekola, Jorma – Vaherva, Tapio 1986: Aikuisten opettamisen taito. Radion aikuiskasvatussarjan kolmannen osan oppikirja. Helsinki: Metamer Oy.
- Engeström, Yrjö 1988: Perustietoa opetuksesta. 2.– 4. painos. Helsinki: Valtionvarainministeriö. Valtion painatuskeskus.
- Eskola, Jari – Suoranta, Juha 2003: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Eperjesi, Frank 2001: Classification of comitant eye deviations. Teoksessa Bruce Evans, Bruce - Doshi, Sandip (toim.): Binocular Vision and Orthoptics. Investigation and management. USA. Butterworth - Heinemann. 13–19.
- Erkkilä, Heikki 2001: Karsastus. Teoksessa Saari, K. M (toim.): Silmätautioppi. Helsinki: Kandidaattikustannus Oy. 307–329.
- Evans, Bruce J.W. 1999: Pickwell's Binocular Vision Anomalies. Investigations and treatment. 3. painos. U.K.: Butterworth-Heinemann.
- Heikkilä, Tarja 1999: Tilastollinen tutkimus. Toinen uudistettu painos. Helsinki: KY Edita Ab.
- Helenius, Ria – Rahunen, Eija 2009: Historian lehtien havinaa. Suomalaisen optikkokoulutuksen historiaa. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu.
- Helsingin IV Sairaanhoidon oppilaitos 1987: Optikon Erillisen opintolinjan opetus suunnitelma. Helsinki: Ammattikasvatushallitus. Valtion painatuskeskus.

- Helsingin IV Sairaanhoidon oppilaitos 1992: Optikon opetussuunnitelma.
- Holopainen, Matti – Pulkkinen, Pekka 2008: Tilastolliset menetelmät. 5. uudistettu painos. WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Hämäläinen, Juha – Nivala, Elina 2008: Kasvatustiede, pedagogisen ihmistyön tiede. Copyright UNIPress Suomi.
- Häyrinen, Eija – Vallo, Helena 2008: Tapahtuma on tilaisuus. Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. 2. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanomama Oy.
- Iiskola-Kesonen, Hanna 2004: Mitä, miksi, kuinka? Käsikirja tapahtumajärjestäjille. Suomen liikunta ja urheilu ry. Suomen Graafiset Palvelut LTD.
- Jyrhämä, Riitta 2002: Ei kysyvä tieltä eksy. Pedagogisen ajattelun kehitysvaiheita. Teoksessa Kansanen, Pertti – Uusikylä, Kari (toim.): Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: PS-kustannus. 73–95.
- Järvinen, Annikki – Koivisto, Tapio – Poikela, Esa 2000: Oppiminen työssä ja työyhteisössä. 1. painos. Helsinki: WSOY.
- Kanniainen, Aila – Lepola, Esa – Muhli, Arto – Rasi, Ilkka 2007: SPSS 15 For Windows Perusteet. Oulun yliopisto Tietohallinto. Oulun yliopistopaino.
- Korja, Taru 2008. Silmälasien määrääminen. Vantaa: Kirjapaino Keili Oy.
- Korkiakangas, Mikko – Kuusinen, Jorma 1993: Oppiminen. Teoksessa Kuusinen, Jorma (toim.) 1993: Kasvatuspsykologia. 3. painos. Helsinki: WSOY. 23–64.
- Korkeakoski, Eero 2002: Opetuksen laatu ja oppimistulokset perusopetuksen tavoitteiden kannalta. Teoksessa Kansanen, Pertti – Uusikylä, Kari (toim.): Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: PS-kustannus. 211–243.
- Kuusinen, Kirsti-Liisa 1993: Motivaatio. Teoksessa Kuusinen, Jorma (toim.) 1993: Kasvatuspsykologia. 3. painos. Helsinki: WSOY. 175–199.
- Leino, Anna-Liisa – Leino, Jarkko 1998: Kasvatustieteen perusteet. 5.– 6. uudistettu painos. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Leväniemi, Sanna – Tyynelä, Heidi 2008: Kaksoiskuviako? Internet-opas forioiden mittausmenetelmistä. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu.
- Optiikan Eettinen Neuvosto. Optisen alan tiedotuskeskus. Verkkodokumentti. Päivitetty 5.10.2009. <<http://optometria.fi/?act=40>> Luettu 13.10.2009.

Optometristi AMK 2009: Opetussuunnitelma. Metropolia ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <<http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php?ctyyppi=1&c=583>>. Luettu 12.10.2009.

Myller, Laila – Patrikainen, Risto 2002: Opettajan pedagogisen ajattelun peruspilareita. Teoksessa Julkunen, Marja-Liisa (toim.): Opetus, Oppiminen ja Vuorovaikutus. Helsinki: WSOY. 182 – 201.

Nöjd, Olavi 1994: Oppimismallit, oppimateriaalit ja oppimisvälineet. Teoksessa Kari, Jouko (toim.): Didaktiikka ja opetussuunnittelu. Kolmas, uudistettu laitos. Helsinki: WSOY. 174 – 203.

Opinto-opas 2001. Helsingin ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.

Piispanen, Marika 2008: Hyvä oppimisympäristö ja perusopetus. Teoksessa Johnson, Peter – Tantt, Kimmo (toim.) Kestäviä ratkaisuja kouluun. Kokemuksia yhtenäisestä perusopetuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus. 41 – 60.

Rinne, Risto - Kivirauma, Joel - Lehtinen, Eero 2002: Johdatus kasvatustieteisiin. 1. – 3. painos. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Räty, Olli 1987: Työ ja koulutus. Helsinki: WSOY.

Vilkkä, Hanna 2007: Tutki ja mittaa, määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kertauskurssi forioista ja prismalasisimäärityksestä

Aika ja paikka

4.5, klo 9.00–16.00

8.5, klo 9.00–12.00

11.5, klo 9.00–16.00

15.5, klo 9.00–12.00

Metropolia Ammattikorkeakoulu, Mannerheimintie 172, 00300 Helsinki

Koulutuksen hinta

350,00 euroa alv 0 %

Pääsyaatimukset

Optikon/optometristin tutkinto. Kurssille osallistuvat saavat suoritettua kurssista 15 täydennyskoulutuspistettä.

Koulutuksesta

Kurssi sisältää teoriaa 16 h ja harjoituksia 8 h. Kurssilla käsitellään forioita, prismalasisimääritystä ja ortoptisia harjoitteita osallistujien toiveet huomioon ottaen. Kurssilla käytettävä kirjallinen materiaali sisältyy kurssimaksuun. Opettajana kurssilla toimii optometrian koulutusohjelman opettaja Kaisa Sten. Täydennyskoulutuskurssi organisoidaan opinnäytetyönä, minkä vuoksi kurssimaksu on nyt edullisempi kuin myöhemmin järjestettävillä kursseilla.

Ilmoittautuminen

Kurssille otetaan 24 ensimmäiseksi ilmoittautunutta. Ilmoittautuminen 27.3.2009 mennessä sähköisellä ilmoittautumislomakkeella. Tietoa koulutuksesta ja ilmoittautumislomakkeen löydät osoitteesta <http://www.metropolia.fi/koulutustarjonta/taydennyskoulutus/koulutustarjonta/>.

Vastuuopettajat ja lisätieto

Kaisa Sten, [kaisa.sten\(a\)metropolia.fi](mailto:kaisa.sten@metropolia.fi), puh. 012 345678

Rehtori Riitta Konkola
Metropolia ammattikorkeakoulu

LUPA JÄRJESTÄÄ AIKUISKOULUTUKSENA TÄYDENNYSKOULUTUSKURSSI

Olemme kaksi optometrian koulutusohjelman viimeisen vuoden opiskelijaa ja järjestämme opinnäytetyönämme täydennyskoulutuskurssin aiemmin valmistuneille optikoille ja optometristeille aiheena foriat ja prisma-lasimääritys. Toukokuussa 2009 toteutettava kurssi on 2 opintopisteen laajuinen ja sisältää teoriaa ja käytännön harjoituksia. Osallistujamäärä on 24 optikkoa, ja osallistumismaksu on 350 euroa, ja se kattaa reilusti kurssin kustannukset, myös silloin jos kurssia ei saada täyteen. Olemme sopineet hinnasta Metropolian Hyvinvointi ja toimintakyky –klusterin työelämäpalveluiden kehityspäällikön Anne Rahikan kanssa.

Kurssilla opettajana toimii optometrian koulutusohjelman opettaja Kajsa Sten. Me huolehdimme kurssin järjestelyistä opinnäytetyönämme. Järjestämme mm. kurssin markkinoinnin, keräämme ilmoittautumiset ja huolehdimme kurssin mahdollisista juoksevista asioista. Tarkoituksenamme on selvittää kurssille osallistuvien tiedot ja taidot aiheesta ennen ja jälkeen kurssin. Kartoitamme ennen kurssia osallistujien mahdolliset toiveet kursilla opiskeltavista asioista ja kurssin lopuksi kysymme täytyivätkö ne. Opinnäytetyömme ohjaajina toimivat lehtorit Kaarina Pirilä ja Juha Havukumpu.

Anomme lupaa kurssin toteuttamiseen opinnäytetyönämme.

Espoo 22.2.2009

Salla Huczkowski

Marja Sivonen

Puollamme yllä olevaa hakemusta.

Kaarina Pirilä

Juha Havukumpu

TUTKIMUSSUUNNITELMA

Olemme järjestämässä opinnäytetyönämme kertauskurssia forioista, prismsalasiimäärityksestä ja ortoptiikasta kentällä oleville optikoilla ja optometristeille. Kurssi tullaan järjestämään toukokuussa 2009 Metropolia amk:n optometrian koulutusohjelman tiloissa. Olemme kuulleet usealta eri taholta, että tällaisen kurssin järjestämiselle on tarvetta. Teemme opinnäytetyömme päivittääksemme optikoiden osaamista kyseisiltä osa-alueilta.

Foriat eli piilokarsastukset ovat yksi tärkeä näkemiseen liittyvä osa-alue, jotka voivat aiheuttaa ongelmia. Forioihin ja niitä korjaaviin prismsalaseihin liittyvää tietämystä tulisi mielestämme kehittää ja parantaa.

Työmme toimeksiantajana ja tilaajana on Metropolia ammattikorkeakoulu. Koulutusohjelmamme on järjestänyt kertauskursseja ja täydennyskoulutusta useista eri aihealueista, mutta ei forioista ja prismsalasiimäärityksistä. Kurssillamme opettajana toimii optometrian koulutusohjelman opettaja Kajsa Sten. Kurssi pidetään 4-15. toukokuuta 2009. Kurssi sisältää 16 tuntia teoriaa ja 8 tuntia harjoituksia. Näin ollen kurssi vastaa 2 opintopistettä. Kurssille osallistumisesta optikot tai optometristit saavat 15 täydennyskoulutus pistettä.

Tarkoituksenamme on selvittää ennen kurssin toteutumista, minkälaista kertausta kurssille tulevat optikot kaipaavat ja tarvitsevat kyseisistä aihealueista. Näiden tietojen perusteella muodostuvat aihealueet kurssin tunneille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kurssin opettaja Kajsa Sten tulee meidän keräämämme tiedon perusteella muodostamaan opetuskokonaisuuden, jonka sisällöstä me emme tämän tarkemmin vastaa. Kurssin lopussa tarkoituksemme on selvittää kyselyllä, kuinka hyvin osallistujien mielestä kurssin opetus vastasi heidän tarpeitaan ja odotuksiaan.

Työmme toteutukseen kuuluu kaikki käytännön järjestelyt kurssia koskien. Näitä ovat mm. ilmoitusten laatiminen ja vastaanottaminen, kyselyiden tekeminen sekä toimittaminen ja kerääminen, kurssille osallistuvien ryhmäkoon suunnitteleminen, kustannusten laskeminen sekä niistä muodostuva kurssin hinta. Hinnasta tulee halvempi, kuin koulumme yleensä tekemät kertauskurssit siksi, että teemme tämän oppilastyönä.

Kurssin hinnaksi muodostui 350€/osallistuja. Hinta muodostui Stenin palkasta ja lomaajan palkasta, yleiskustannuslisästä ja materiaalikustannuksista. Jotta kaikki edellä mainitut kulut saataisiin katettua, hinnan tulisi olla 90€/osallistuja. Nostimme kuitenkin hintaa reilusti ylöspäin, jolloin koulutusohjelmamme saisi lisää rahaa esim. kurssilla tarvittavien prismsauvojen oston.

Olemme tiedottaneet järjestämistämme kurssista Metropolia amk:n nettisivuilla, Optisen alan tiedotuskeskuksen sivuilla, sekä SOA:n (Suomen optikoiden ammattiliitto) jäsenille sähköpostitse liiton avustamana. Lisäksi olemme tiedottaneet asiasta suurimpien ketjujen sisäisessä sähköpostissa. Kurssista tulee maininta myös 15.3. ilmestyvän Optometria-lehden tapahtumakalenteriin, mutta mahdollisesti siinä on myös tekemämme mainos kurssista.

Opinnäytetyömme lähti vauhdilla liikkeelle Optometria-lehteen menevän tapahtumakalenteri-ilmoituksen viimeisen jättöpäivän vuoksi. Ensimmäisen kerran idea opinnäytetyöhömmä tuli 20.11.2008, ja ilmoitus piti jättää yllättäen jo 27.11.2008. Tässä välissä sovimme vielä tarkemmin Kajsa Stenin ja Saija Flinkkilän kanssa kurssin järjestämistä. Olemme tähän asti tavanneet hyvinvointi ja toimintakyky –klusterin työelämäpalvelujen kehityspäällikön Anne Rahikan ja sopineet hänen kanssaan osallistumismaksuista. Lisäksi olemme Elina Kaukosen kanssa sopineet useista eri käytännön asioista sähköpostitse. Hän on mm. laittanut laatimamme ilmoituksen Metropolian täydennyskoulutussivuille ja antanut meille tunnukset, joilla voimme seurata kurssille ilmoittautuneiden määrää. Olemme myös saaneet runsaasti apua koulutusohjelmamme päälliköltä Saija Flinkkilältä ja viestinnästä vastaavalta Sirpa Hämäläiseltä.

Opinnäytetyömme teoriaosuudessa tulemme kuvaamaan kurssin järjestämisprosessia ja sen eri vaiheita aina suunnittelusta toteutukseen. Tulemme myös käsittelemään eri opetusmenetelmiä. Tarkempaa tietoa teoria-osuuden muodostumisesta meillä ei vielä ole, mutta toivomme sen selviävän pikimmiten. Työssämme on kaksi tekijää, ja teemme kaiken yhdessä, jolloin molemmat ovat perillä työmme etenemisestä.

Suunnittelemamme ilmoitus on nähtävillä seuraavissa internet-osoitteissa:

http://www.metropolia.fi/koulutustarjonta/taydennyskoulutus/koulutustarjonta/kertauskurssi_forioista_ja_prismalasi_maeerityksesta/
http://optometria.fi/pdf/Foriakurssi_Metropolia.pdf . Ylemmstä linkistä aukeava näkymä on pelkästään Metropolian sivuilla, ja se vastaa muodoltaan kaikkia Metropolian vastaavia internetsivuja. Alemman linkin tiedote on se, jota olemme levittäneet sisäisissä sähköposteissa ja toimittaneet SOA:n jäsenille sekä Optisen alan tiedotuskeskukseen.

OPINNÄYTETYÖN AIKATAULU

Opinnäytetyömme aikataulu on seuraavanlainen:

Kurssille ilmoittautuminen alkoi 18.2.2009. Tätä ennen levitimme useita eri kanavia pitkin tekemäämme tiedotetta eteenpäin. Ilmoitus Metropolian sivuille saatiin 18.2, jolloin ilmoittautuminen mahdollistui.

Ilmoittautuminen kurssille päättyy 27.3.2009. Ilmoittautuneita on 9.3. mennessä 11 kpl. Jotta kurssin kustannukset saadaan katettua, tuli kurssille osallistua 8 henkilöä.

Huhtikuun alussa toteutamme kurssin opettajan haastattelun, sekä kvalitatiivinen kyselyn osallistujille, jossa selvitämme, mitä he haluavat kurssilla opetettavan. Analysoimme ja kokoamme tulokset, ja tiedotamme niistä opettaja Steniä. Hän muodostaa kurssin sisällön kyselytutkimusten perusteella.

Toukokuun 4-15.päivä järjestetään kurssi Mannerheimintiellä. Osallistumme itse tunneille oman lukujärjestyksen joustaessa.

15. toukokuuta toteutetaan kvalitatiivisen kyselyn toisen osion kurssille osallistuvilla. Pohdinnassa on myös vielä se, että toteutamme kyselyn myös Stenille.

Kesällä 2009 jatkamme teorian kirjoittamista, kokoamme ja analysoimme kyselyiden tuloksia.

Marraskuussa 2009 esitämme opinnäytetyömme.

Metropolia amk järjestää kertauskurssin
forioista, prismalasmäärityksestä
ja ortoptisista harjoitteista
valmistuneille optikoille/optometristeille
aikavälillä 4-15.5.2009.

Hinta 350e/hlö. Viimeinen ilmoittautumispäivä 27.3.

Lisätiedot ja ilmoittautuminen

www.metropolia.fi/koulutustarjonta/taydennyskoulutus/koulutustarjonta

TERVETULOA FORIOIDEN JA PRISMA- LASIMÄÄRITYKSEN KERTAUSKURS- SILLE!

Olet ilmoittautunut Metropolia ammattikorkeakoulun järjestämälle forioiden ja prismalasinmäärityksen kertauskurssille. Muistin virkistämiseksi tässä opetuspäivämäärät ja kellonajat:

maanantai 4.5.09, klo 9-16, teoriaa ja harjoituksia
perjantai 8.5, klo 9-12 teoriaa
maanantai 11.5, klo 9-16, teoriaa ja harjoituksia
perjantai 15.5, klo 9-12, teoriaa.

Kurssi järjestetään Optometrian koulutusohjelman tiloissa Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitosrakennuksessa, osoitteessa Mannerheimintie 172. Koulumme sijaitsee Helsingin Ruskeasuolla Mannerheimintien varressa Vihdintien, Hakamäentien ja Hämeenlinnanväylän risteyksessä (kartta alla). HKL:n bussivarikko sijaitsee koulumme vastapäätä. Koulullemme on hyvät kulkuyhteydet raitiovaunulla (nro 10) ja bussilla. Jos tulet bussilla, lähin bussipysäkki (Ruskeasuon varikko) on suoraan koulumme edessä. Helpon junalla pääsee perille jäämällä pois Pasilassa ja tulemalla siitä bussilla. Koululle pääsee myös autolla ajamalla Korppaanmäentietä pitkin Kytösuontielle, jonka oikealla puolella on parkkipaikkoja. Ennalta varoitamme, siellä on usein täyttä.

Koulumme alakerrassa sijaitsee ruokala, josta saa päiväsaikaan kahvia, pullaa ja leipiä. Lämmin ruoka tarjoillaan klo 10–14 välisenä aikana. Lounaan hinta on 6,10e. Kurssin hintaan ei sisälly lounasta tai kahveja, vaan ne ovat omakustanteisia.

Mukaan kurssille et tarvitse todistusta valmistumisestasi tms. Me hoidamme oppimismateriaalin ja muistiinpanovälineet, riittää kun tulet paikalle! Laitamme koulumme aulaan ohjelaput luokkatilaan, jolloin kaikki varmasti löytävät perille.

Koulumme opintosihteeri lähettää osallistumislaskun postitse kurssin alussa. Jos jäi vielä jotain kysyttävää, otathan epäroimättä yhteyttä meihin joko sähköpostitse tai puhelimitse.

Tervetuloa opiskelemaan!

Salla Huczkowski ja Marja Sivonen
salla.huczkowski@metropolia.fi tai marja.sivonen@metropolia.fi
Salla 012 345678 tai Marja 012 345678

Hyvä kertauskurssilainen,

Olemme kaksi optometristiopiskelijää ja organisoimme tämän kertauskurssin opinnäytetyönämme. Opinnäytetyömme valmistuu syksyn 2009 aikana. Haluamme tällä kyselyllä selvittää teille yleisimpiä käytäntöjä forioiden ja reservien mittaamisesta, ortooptiikasta ja prismalasisimäarityksestä. Tähän kyselyyn vastaamalla annat meille tärkeää tietoa opinnäytetyötämme varten ja siksi jokainen vastaus on meille tärkeä.

Kysely on täysin anonyymi ja siihen vastaaminen vie noin 5 minuuttia aikaa.

Kiitos vastauksestasi ja opiskeluintoa!

Salla Huczkowski

salla.huczkowski@metropolia.fi

Marja Sivonen

marja.sivonen@metropolia.fi

Metropolia ammattikorkeakoulu, Optometrian koulutusohjelma

Alkukysely Forioiden ja prismalasi määrityksen kertauskurssin osallistujille.

1. Sukupuoli? nainen _____ mies _____
2. Ikä? _____
3. Milloin valmistuit optikoksi/optometristiksi? vuonna _____
4. Missä valmistuit? (ympyröi) Helsinki / Oulu / muu, mikä? _____
5. Kauanko olet työskennellyt optisella alalla? _____
6. Miten sait tietää järjestettävästä kurssista?
 Sähköpostitse työpaikalla _____ Optometria-lehden tapahtumakalenteri tai ilmoitus _____
 SOA:n jäsenkirjeen kautta _____ Kuulin ystävältä/kollegalta tms. _____
 Muuten, miten? _____

Vastaa seuraaviin kysymyksiin rastittamalla yksi vaihtoehto.

	aina	usein	harvoin	en koskaan	en osaa sanoa
7. Mittaan foriat asiakkailtani.					
8. Tarvittaessa määrään asiakkaille prismalaseja.					
9. Tarvittaessa määrään asiakkaille ortoptisia harjoitteita.					

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
10. Kun opiskelin, sain riittävästi opetusta forioista.					
11. Kun opiskelin, sain riittävästi opetusta reserveistä.					
12. Kun opiskelin, sain riittävästi opetusta prismalasi määrityksestä.					
13. Kun opiskelin, sain riittävästi opetusta ortoptiikasta.					
14. Osaan mitata foriat hyvin.					
15. Osaan mitata reservit hyvin.					
16. Kaipaen kertausta forioista ja niiden mittaamenetelmistä.					
17. Kaipaan kertausta prismalasi määritykseen ja -määräämiseen.					
18. Kaipaan lisätietoa ortoptiikasta.					
19. Haluan oppia mittaamaan foriat paremmin.					
20. Haluan oppia mittaamaan reservit paremmin.					
21. Haluan oppia tekemään prismalasi määrityksen paremmin.					
22. Haluan oppia lisää ortoptiikkaa.					

23. Jos arvioit osaamisesi tasoa **forioiden mittaamisessa**, minkä kouluarvosanan (4-10) antaisit tämän hetkistä taidoistasi? _____

24. Jos arvioit osaamisesi tasoa **reservien mittaamisessa**, minkä kouluarvosanan antaisit tämän hetkistä taidoistasi? _____

25. Jos arvioit osaamisesi tasoa **prismalasi määrittämisessä**, minkä kouluarvosanan antaisit tämän hetkistä taidoistasi? _____

26. Jos arvioit osaamisesi tasoa **ortoptiikkaan** liittyen, minkä kouluarvosanan antaisit tämän hetkistä taidoistasi? _____

LOPPUKYSELY FORIOIDEN JA PRISMALASIMÄÄRITYKSEN KERTAUSKURSSILLE

Arvio tietojasi seuraavista aihealueista asteikolla 1-5, jolloin arvosana 5 kuvaa parasta tietämystä ja 1 heikointa.

	Opintojakson alkaessa	Opintojakson päättyessä
1. Kuinka hyvin osaat mitata foriat?	_____	_____
2. Kuinka hyvin osaat mitata reservit?	_____	_____
3. Kuinka hyvin osaat tehdä prismalasilasimäärityksen?	_____	_____
4. Kuinka hyvin osaat ortoptiikkaa?	_____	_____
5. Kuinka hyvin osaat horisontaaliforiat?	_____	_____
6. Kuinka hyvin osaat vertikaaliforiat?	_____	_____

7. Koin saavani riittävästi opetusta tai harjoitusta (rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

horisontaaliforioista ja –reserveistä _____

vertikaaliforioista ja –reserveistä _____

forioiden mittaamisesta _____

reservien mittaamisesta _____

prismalasilasimäärityksen tekemisestä _____

ortoptiikasta _____

muusta, mistä? _____

8. Olisin kaivannut lisää opetusta tai harjoitusta (rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

horisontaaliforioista ja –reserveistä _____

vertikaaliforioista ja –reserveistä _____

forioiden mittaamisesta _____

reservien mittaamisesta _____

prismalasilasimäärityksen tekemisestä _____

ortoptiikasta _____

muusta, mistä? _____

9. Vastasiko kurssi odotuksiasi? kyllä _____ ei _____. Jos ei, mitä jäit kaipaamaan?

10. Koetko kurssista olevan hyötyä työelämässä toimimiseen? kyllä _____ en_____. Jos et, miksi? _____

11. Mikä oli mielestäsi kurssissa hyvää? _____

12. Miten kehittäisit kurssia? _____

13. Mikä oli mielestäsi kurssin organisoinnissa hyvää? _____

14. Mikä oli mielestäsi kurssin organisoinnissa huonoa? _____

15. Saitko tarpeeksi tietoa kurssista ennen sen alkamista? kyllä _____ en _____
Jos et, mitä jäit kaipaamaan? _____

16. Muuta palautetta kurssiin liittyen. _____

KIITOS VASTAUKSESTASI JA HYVÄÄ KESÄÄ!

XXXXX XXXXXXXX

on suorittanut Metropolia Ammattikorkeakoulun järjestämän koulutuksen

***KERTAUSKURSSI FORIOISTA, ORTOPTIIKASTA JA PRISMA-
LASIMÄÄRITYKSESTÄ***

4.5.- 15.5.2009, lähiopetus 24 tuntia

Koulutuksen sisältö:

- *Silmien asentovirheiden fysiologiset taustat ja merkitys näkemiseen*
- *Lihastasapainon eli forian ja niitä korjaavien horisontaali- ja vertikaalireservien mittaaminen*
- *Prismalasmaääritystä, ACA-arvo, sfäärinen korvauslasi, vinot prismat*
- *Ortoptiikka, Ortoptiset harjoitteet ja Brocking lanka*
- *Näöntarkastusharjoituksia*

Kurssin opettajana toimi Metropolia ammattikorkeakoulun Optometrian koulutusohjelman opettaja Kajsa Sten.

Helsingissä 15. toukokuuta 2009

*Anne Rahikka
kehittämispäällikkö
Metropolia Ammattikorkeakoulu*